

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 568
Субота, 17. новембар 1962.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ОКЛОПИ ПРОТИВ
РАДИЈАЦИЈЕ СУ ЗА-
ПЕЧАЉЕНИ, МАСКЕ
С ФИЛТЕРОМ СТАВ-
ЉЕНЕ, ОРУЖЈЕ СПРЕМ-
НО... ИСКАЧЕМО!

ЈЕДНА СТВАР, ФЛАШЕ...
БОМБАРДОВАЊЕ Н-БОМ-
БАМА УНУШТИЛО ЈЕ
СВАКУ МОГУЋНОСТ
ОТПОРА!

ГРЕЈГ...
ЛЕЗИ!

СКОПИ
НАПАДАЈУ!
УПАЛИ СМО
У СМО!

ПОКОСИ ИХ,
ФЛАШЕ!

БИЛИ СУ СЕ
УКОПАЛИ ОВДЕ!
ЈЕСМО ЛИ ИХ
СВЕ УНИШТИ-
ЛИ, ГРЕЈГ?

НАДАМ СЕ
ДА СМО ИХ
СВЕ...

ФЛАШЕ!

ОВАМО, ВАС ДВОЈИЦА...
КРЕКЕМО ДАЉЕ!

УКОПАЈТЕ СЕ
ОВДЕ! ИЗВИДНИЦА
ЈАВЉА ДА НА
НАС ИДУ ТЕШКИ
ТЕНКОВИ!

БРЗО АТОМСКЕ
БАЗУКЕ! ПРОБИЛИ
СУ СЕ КРОЗ НАШ
ВАЗДУШНИ ОД-
БРАМБЕНИ
БЕДЕМ!

У ОВОМ БРОЈУ: Укројио
сам неукројивој. Нова
звезда весиерна. Породи-
ца Верне. Речи и закон
шрбуха. Хумболт истра-
жује Америку. Историја
шећера Скок у олују.

КРОЗ ВЕКОВЕ

НАЈСТАРИЈА СКРАЊЕНИЦА

Црни знак у средини фирме на нашем цртежу најстарија је скрањеница која замењује је дну читаву реч. Нега употребљавају у читавом свету уместо свеце „и“, која се у многим је зицима састоји из више слова. Овај знак потиче

из првог стенографског писма, такозваних „Тиронових знакова“, према имену Тирона, римског роба-слободњака који је помоћу њих бележио чувене Цицероне ве говоре. Тирон је свој скрањен начин писања изумео 63. године пре наше ере.

ТРИ ПУТА РОЂЕНА

Вестминстерску палату, седиште енглеског парламента коју су почели градити 1050. године за време Вилема Исповедника, пожар је потпуно уништио 1834. године. После шест година палата је потпуно обновљена али је 1941. по стала жртва немачких бомбардовања. Поново је свечано отворена 26. октобра 1950. године.

ПЛАНЕТАРИЈУМ

Арапски астроном Абдул Касим начинио је 875. године необичан аутомат: небески свод на коме се могло посматрати кретање планета и звезда. То је у ствари био први планетаријум у историји.

ПЕЈЗАЖ НА РУБУ КЊИГЕ

У 19. веку владала је мода да се рубови књига боје златно и да се украшавају уметничким сликама. Кад је књига

била затворена могао се видети само златни руб, али кад би се отворала обрезао руб би се раширио и указала се читаво слика — најчешће какав идилични пејзаж.

Ripley's - Веровати или не!

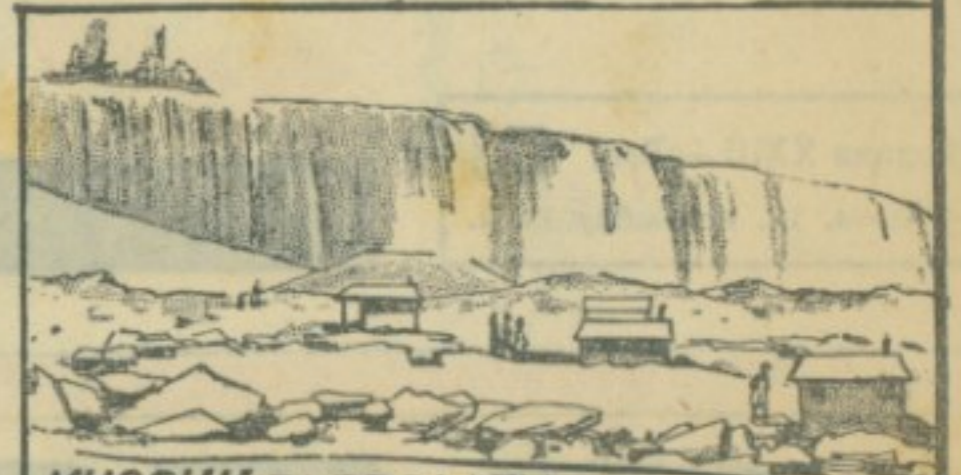

РАТ ЗБОГ СКАКАВЦА

ЈЕДАН СКАКАВАЦ КОГА ЈЕ УХВАТИЛО ЈЕДНО ДЕТЕ ИЗ ИНДИЈАНСКОГ ПЛЕМЕНА ДЕЛАВЕРЕ И КОГА МУ ЈЕ ОТЕЛО ДЕТЕ ИЗ ПЛЕМЕНА ШОНИ, ДОВЕО ЈЕ ПРВО ДО ПЛЕМЕНСКЕ СВАЂЕ, А ЗАТИМ ДО ПРАВОГ РАТА У КОМЕ ЈЕ ПОЛА ПЛЕМЕНА ШОНИ БИЛО УНИШТЕНО! (1735)

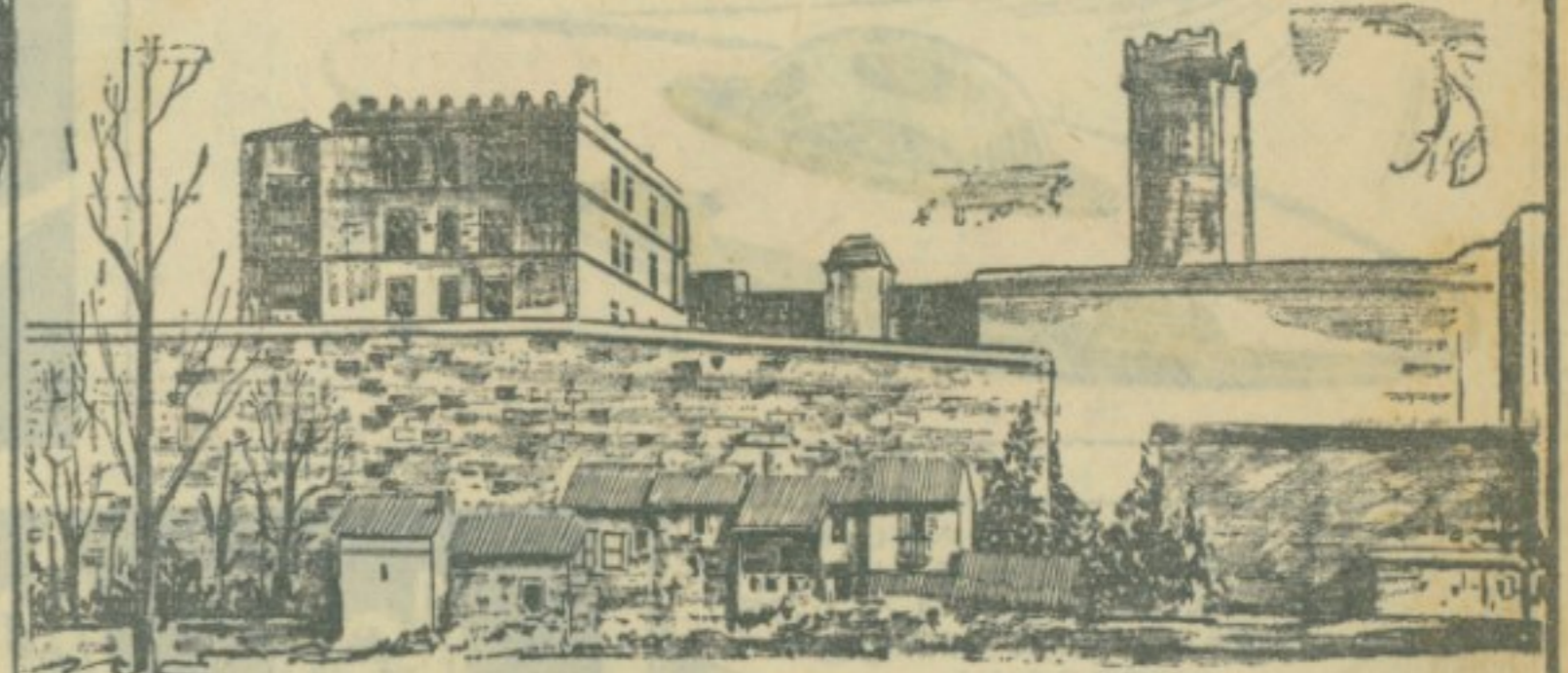
ГРАНУ ДРВЕТА
КОЈОЈ ЈЕ ПРИРОДА ДАЛА ОБЛИК **ВЕВЕРИЦЕ** НАШАО ЈЕ ВИЛИЈЕМ ТИПЕТС ИЗ СЕНТ ПИТЕРСБУРГА (САД)

КИОСЦИ ЗА ПРОДАЈУ СЕНДВИЧА И ТОПЛИХ НАПИТАКА ГОДИНАМА СУ ПОДИЗАНИ СВАКЕ ЗИМЕ НА ЛЕДЕНИМ БЛОКОВИМА ИСПОД САМОГ НИЖАГАРИНОГ ВОДОПАДА

КАМЕНА ЖЕНА
ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ БЛИЗУ ЈАКОБЕНИЦА (РУМУНИЈА)

ЗАМАК ЗА ПЕСМУ

ЗАМАК **ОТФОР** У БЛИЗИНИ ПЕРИГОА У ФРАНЦУСКОЈ, ДАО ЈЕ ЕНГЛЕСКИ ВЛАДАР ХЕНРИ II **БЕРТРАНУ ДЕ БОРНУ** КАО НАГРАДУ ЗА ДИРАЊИВУ ЕЛЕГИЈУ КОЈУ ЈЕ ОВАЈ ТРУБАДУР ИСПЕВАО ПОВОДОМ СМРТИ ХЕНРИЈЕВОГ СИНА!

© 1961, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Бесилајне перике

Недавно донета одлука градских отаца Упсале, о којој су писали многи листови у свету, да свима својим сиромашним а њелим грађанима бесплатно набави перике, имала је неочекиван одјек. Из Јужне Америке, из колумбијског града Меделика, писала је упсалској општини Маријела Перес Васкез и молила да и њој пошаље једну перику јер је сиромашна, потпуно хе-

лава и веома змигољива, та ко да јој глава увек зебе. „У случају да испуните моју молбу, радо бих имала кестењасту перику која би добро пристајала мом тону. Перика би морала да буде од јавке, таласасте косе. Пречник моје главе износи 55 сантиметара“, — пише Маријела у свом писму. У Упсали верују да се Маријела преварила и да ови сантиметри означавају обим њене главе.

ЗАБУНА

На лондонски аеродром пљивни од осталих, није је приспела порука: „Доктор не треба да једе чоколадне бонбоне јер ће поломити зубе“, упућена неком лекару. Властима се

могао да одоли искушењу да открије тајну први — па је дохватио једну бонбону, загризао је и — сломио зуб. Испоставило се

она учинила веома сумњива, јер је личила на шифрвану вест. У авиону који је долазио из Немачке налазио се међу путницима и један лекар из Холандије и у његовом пртљагу је пронађена кеса са чоколадним бонбонама. Један од полицајаца, нестр-

да су бонбоне биле дрвене и намењене продавцу слаткиша да их стави у излог као рекламу. Продавац је упутио телеграм одмах свом муштерији лекару кога је услужила непалжива продавачица. Али жртва није постао лекар него радознали полицајац.

И то је важно

У Сједињеним Државама се с великом пажњом изучава психологија купаца. Тако је у свим великим робним кућама помодни артикли и „шлагери сезоне“ поставе цената купаца креће одмах десно од улаза у продавнице.

ОЧИГЛЕДНА АГИТАЦИЈА

Британски сликар Мајкл О-ствел у исто време је властник једног салона за прање веша. Пословне просторије му служе истовремено као изложбени павиљон, па тако својим муштеријама приближава и своју уметност.

У заносу

У Боготи, главном граду јужноамеричке државе Колумбије, гостовао је у једном варијетету мексикански певач Риберио. Да би својим песмама дао више „полета и динамике“ певач, обучен у комплетно каубојско одећу, потегаво је оба револвера и почео да пуца изазивајући колтемпераментне публице прави урнебес. Успех је био огroman, читава са-

ла је уррала у делирију, а један гледалац из првог реда рањен је у колело. Да би чудо било још веће, жртва није била нико други него главом дежурни лекар. Одмах је превезен у болницу а певач у затвор. На суду се певач бранио да га је заданело „уметничко пијанство“, али му то није помогло да добије благу казну.

ПРОВАЛНИК С ДЕЧЈИМ ПИШТОЉЕМ

Недавно је у једну јувелирску радњу у Лос Анђелесу упао неки провалник. Стално је продавца држао на нишану и за то време купио драгоцености. Изненада му је „оружје“ испало из руке и

продавци су га савладали. Полицајац који је одмах стигао на лице места ухапсио га је. Онда се тек видело да је „убојито оружје“ провалника био полупани дечји пиштољ од пластичне масе.

Чувени пар

У италијанском селу Сан Марко д'Алунио постоји један чувени пар: лепа црна коза Марија спријатељила се са сивим магаренцем фармера Базилија. Готово сваког јутра кад магаренце стигне на мали трг, коза га већ чека и одмах му скочи на леђа да заједно обиђу трг. Фармер је на то већ

навикао и зато никад не јаше на магарету кад се приближава тргу. Али његов син, радознао да види шта ће бити, наишао је на трг јашући на магарету. Радозналост му је брзо била задовољена: одмах се нашао у прањини, јер је коза као с правом, на силу, заузела своје место.

ВОТАНОВ БУМЕРАНГ

Бумеранг, слично српу савијен комад дрвета који се, ако се правилно хит

не, врати ономе ко га је бацио, сматра се као карактеристично оружје аустра-

лијских домородаца. Назив бумеранг је потекао од аустралијске речи „вумера“ којом домороци називају обичну мотку за бацање али се она не враћа ономе ко ју је хитнуо. Оружје које ми, пак, називамо бумерангом, Аустралијанци зову паркар, вагно или кајили.

Бумеранг није оружје само аустралијских домородаца и њихов проналазак, јер га налазимо и на старим египатским рељефима. Вероватно су и стари Германи имали истоветно дрво за бацање које су називали „катеја“. Према германској митологији бог Водан је имао чекић који му се враћао у руке ако не би погодио циљ и који се називао „мјелнир“.

Полицијски службеници у јитландском граду Вејлеу значајно су се погледали кад је необично касно зазвонио телефон. Јавио им се из места Нидер Кнаберуп, које лежи пет километара западно од Вејлеа, један возач аутомобила да би им испричао најнеобичнији догађај из свог живота. Наиме, рекао им је узбуђеним гласом да је на друму прегазно једног — кенгура.

Човек није био у напитом стању нити је патно од привиђања. Није ни помишљао да с полицијом тера шегу. Он је заостао на једном данском друму прегазно једног право аустралијског кенгура.

Дан раније кенгур је, како је истрага утврдила, побегао из зоолошког врта у Тредбалу. Једним скоком виноу се преко готово два метра високе ограде и — нестало. Трагање за њим, иако одмах предузе-

КЕНГУР НА ПУТУ

то, остало је без успеха. Од кенгура није било ни трага ни гласа све док није налетео на кола запрепашћеног возача.

Када су полицајци и чувари зоолошког врта стигли на место несреће, кенгур је без свести лежао на стази за бициклисте.

Сместа су га пренели на ветеринарску клинику у Вејлеу. Тамо је утврђено да је у несрећи аустралијски скакач добио само лак потрес мозга. После свега неколико дана лечења кенгур је могао да се врати у зоолошки врт.

Долијао...

Пуних 30 година четрдесет шестогодишњи фабрички радник Харолд Бретертон возио је без икаквих саобраћајних незгода своја кола. Ипак, ових дана суд у његовом род-

ном граду Блекберну у Енглеској, осудио га је на високу новчану казну — не због тога што је извршио какав прекршај, већ што је установио да Бретертон никад није положио возачки испит.

ЗАШТИТНА МАСКА ХОКЕЈАША

Хокееј на леду је врло здрав спорт, али и врло опасна игра. Зато је млади амерички спортиста Марсеј Пај дошао

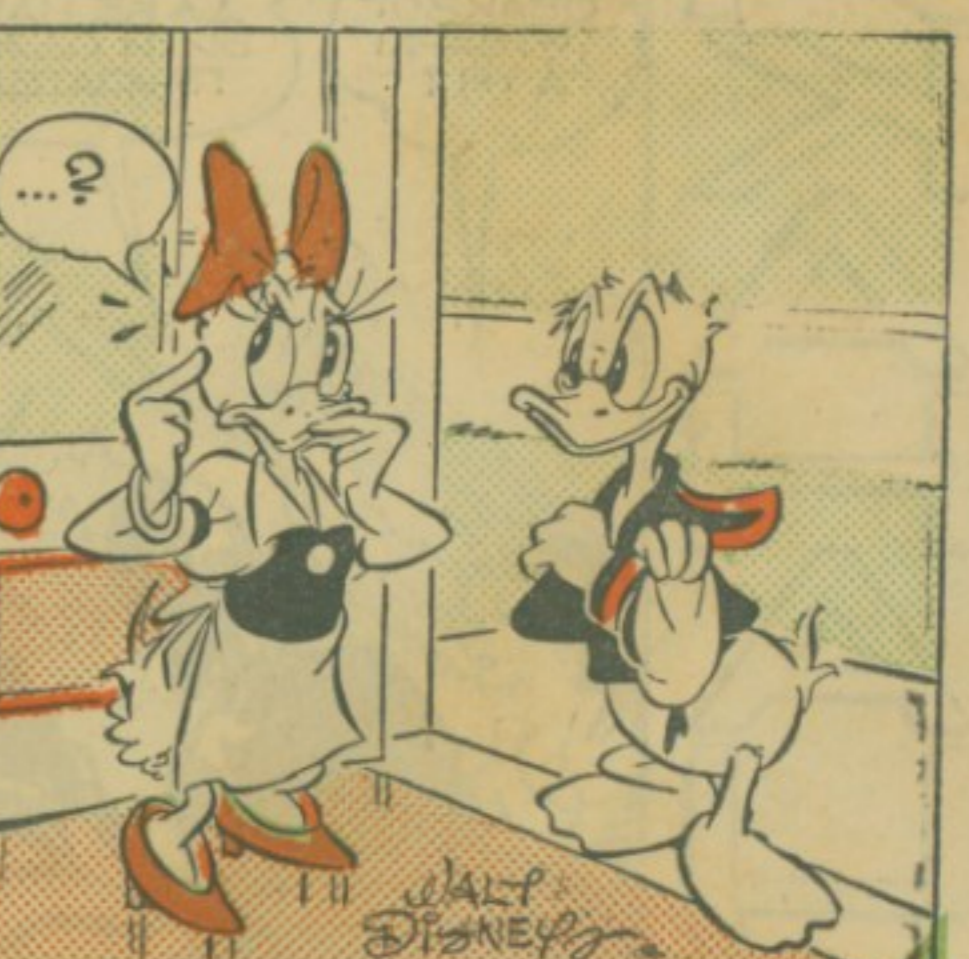
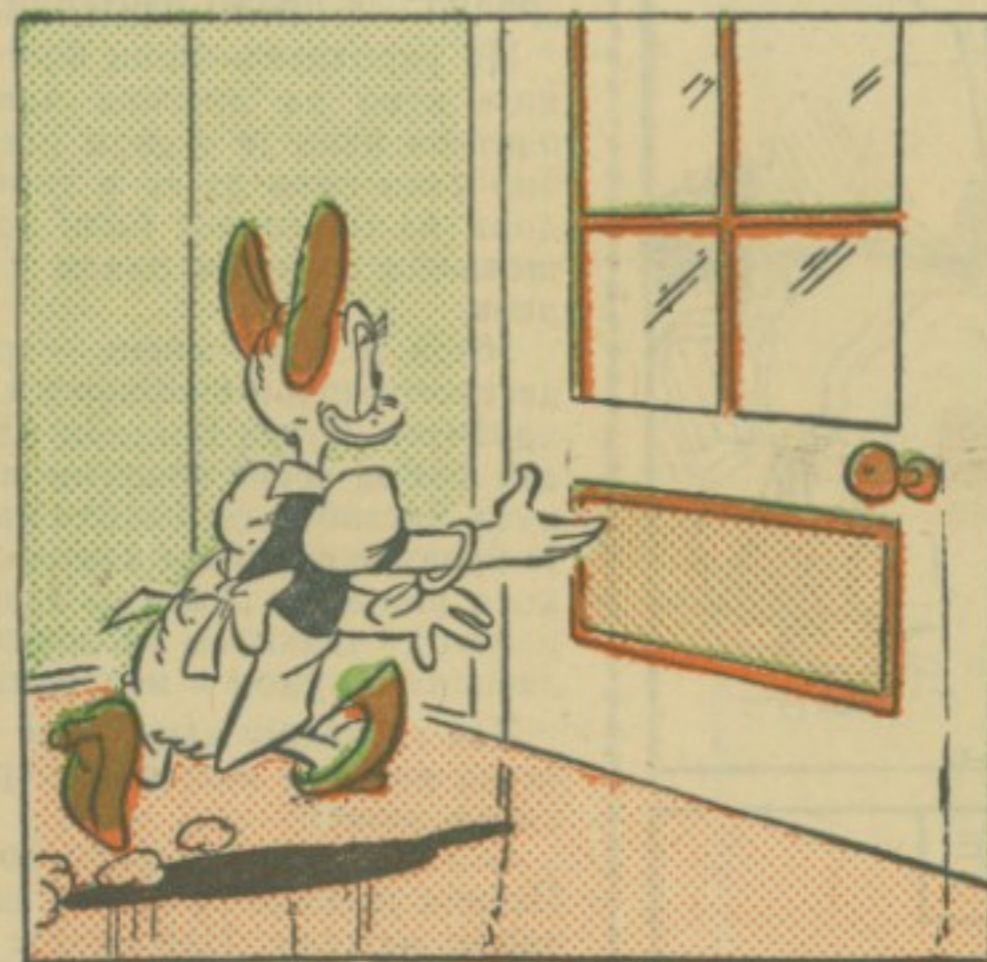
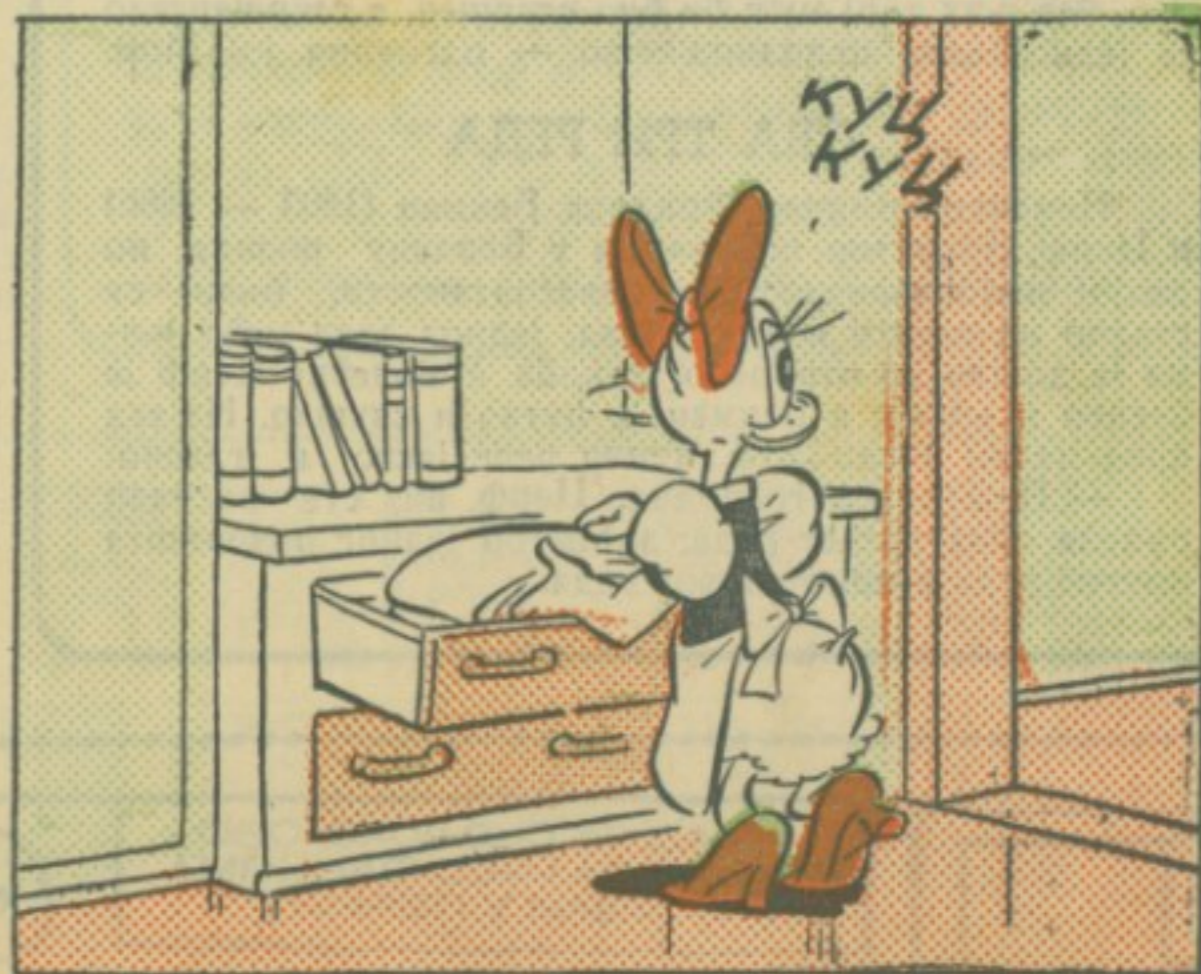
на идеју да направи од плексигласа маску за лице која се показала врло корисном, иако не изгледа баш лепо.

Телевизор за ношење

Нови ручни телевизор који је начинила једна америчка фирма није тежи од 5 килограма. Широк је 21, а висок 18 сантиметара. Садржи 22 транзистора који се напа-

јају из минијатурне „кадмијум-сребро“ батерије која се лако мења. Батерија има 7,5 вати и после сваког пуњења може да ради 3 до 4 сата. Апарат се покрива специјалним поливинилским омотом и има ручицу за ношење. И Јапанци су такође почели да израђују овакве апарате који ће бити пуштени у продају већ ове године.

АНЕГДОТЕ

НЕ РАСТВОРА СЕ У ВОДИ

Професор хемије на универзитету у Фиренци Уго Шиф ишао је увек и по најјештој књижи без кишобрана.

— Зашто то чините? — запита га једном један његов колега.

— Човек је нерастворљив у води — мирно му одговори кроз прокисли хемичар.

МЕЂУ ЦЕНТЛМЕНИМА

У једном друштву у коме се расправљало о стварним двојбојима и дуелима речима, неко од присутних запитао је познатог енглеског књижевника Шоа:

— Која врста двојбоја је вама најсимпатичнија?
— Двојбој са самим собом — спремно одговори Шо — јер тада сам сигуран да се води између два центлмена.

НЕПОДНОШЉИВО САВРШЕНСТВО

Енглеском књижевнику Сомерсету Мому жалила се једном једна његова млада рођака како би њен муж — који је иначе паметан, образован, вредан и радан — могао да буде узор од супруга само кад не би имао једну ману: воли да се хвалише и да у друштву прича језиве приче.

— Шта да радим да га од тога одвикнем? — запитала је на крају.

— Апсолутно ништа. Чак ти препоручујем да те његове мане гајиш колико је могућно брижљивије. Јер, без њих твој муж би био савршен, а савршенство је једноставно неподношљиво — одговори јој Мом.

СВА ТРИ РЕДА

Немачки комичар Фридрих Бекман (1803 — 1866) и Церф, директор позоришта у Берлину познат по својој необразованости и неаспитаности, били су стално на ратној ноzi. Најзад, једног дана међу њима је дошло до отвореног сукоба. У почетку Церф је беснео и викао, а Бекман је ћутао и слушао. Најзад пред целим ансамблом глумач рече јасно и гласно:

— Поштовани господине Церф, ви сте носилац ордена орла трећег реда, директор једног позоришта другог реда и идиот првог реда.

УКРОТИО САМ НЕУКРОТИВОГ

Еугена Вајдмана, шегрта, затим механичарског радника, привлачио је одмалена циркус. Одговоривши на оглас којим је један циркус тражио кочијаша, он је у својој осамнаестој години пошао тим путем. Али није се задовољавао да остане само кочијаш. Најпре је примљен за помоћника укротитеља медведа а затим постао и укротитељ... медведа. У Италији се 1950. године појавио као укротитељ лавова, а касније, у својој тридесетој години, постао познат као најбољи дресер дивљих звери на свету, и једини укротитељ црног пантера. Овде доносимо кратак извод о његовом напору око црног пантера са Јаве.

Дивљи, лукав, крволочан — прве су речи које човеку падну на памет кад помисли на црног пантера... Оне још боље одговарају пантеру са Јаве. Његов скок је раван муњи, а напад је сигурна смрт. Црни пантер се никад не привикава на ропство. Може се укротити али никад и припитомити. Каже се да он у свом кавезу чува дивље страсти цунгле у којој је рођен. Тигар, лав, пантер, после неколико година затвора одебљају и изнемогу у носталгији за саваном или дунглом. А црни пантер, жесток, неукротив одбија да сарађује са човеком, својим вековним непријатељем...

ПОМОЋНИЦИ БУДНО ПРАТЕ И НАЈМАЊИ ПОКРЕТ ЗВЕРИ. ЦРНИ ПАНТЕР СЕ ПРВИ ПУТ „УПОЗНАЈЕ“ СА ДРУГИМ ДИВЉИМ ЗВЕРИМА КОЈЕ ЋЕ ДОЊИЈЕ ВИТИ ЊЕГОВИ ПАРТНЕРИ. ВЕЋ ОД ПРВИХ ДАНА ТРЕБА ДА СЕ ПРИВИКНЕ НА ЊИХОВ ИЗГЛЕД И МИРИС

У МАЊЕЖУ ПОЧИЊЕ ВЕЛИКА АВАНТУРА. ИЗ ДАНА У ДАН, ЦРНИ ПАНТЕР СТОЈИ ПРИВЕЗАН ЛАНЦЕМ. ДАНАС ЈЕ ПРИСТАО ДА СТАНЕ НА СТОЛИЦУ

ЗВЕР ЈЕ ПОНОВО НА СТОЛИЧИЦИ, А ДРЕСЕР ЈЕ ПРИМОРАВА ДА СЕ ЊЕ СКОЧИ И ВРАТИ СЕ У КАВЕЗ НА ОДМОР

пре него што се прихвати посла укротитеља.

Ричард Савад, који је дуго био укротитељ и могао одједном да из руке нахрани осам тигрова а затим да их ухвати за огрлице око врата и одведе у арену — никад није „радио“ са црним пантером.

Ни укротитељ Фриц Фишер није хтео да дресира црног пантера иако је у свом послу био тако смео да су и тореадори из Барселоне били одушевљени његовим радом у арили.

Један се ипак нашао — тридесетогодишњи швајцарски укротитељ Еуген Вајдман. Под сводовима арене познатог циркуса Хагенбек он изводи своје бравуре са црним пантером, кога још зову „лаво са Јаве“, у истој тачки са тигровима, лавовима, пумом и медведима.

Кад га питају како се не боји да ради са пантером укротитељ каже:

— Укротио сам неукротивог. Истина је да је са црним пантером најтеже. Најважније је успоставити отпочетка добар однос између звери и себе, разумети је, погодити сваку њену мисао. Кад радим са њим ја се често сећам Џими Фреја, великог укротитеља лавова, који је ишао чак у Кенију да би од домородаца сазнао све о њима.

— Децембра 1959. године — наставно је он — добио сам првог црног пантера. Недељама сам кружио око његовог кавеза и посматрао га. Говорио сам му и хранио га. Ни сам не знам колико је времена прошло док се навикао на моје присуство. Пролазиле су недеље и недеље стрпљивог рада, а 3 године ми је било потребно да га научим на друштво тигрова, леопарда, црних, сивих и белих медведа. Ми морамо имати очи на свим странама главе. Црни пантер ме никад није ни додирнуо, али Рекс, мој стари пријатељ лав, са којим сам такође радио три године изненада ми

Црни пантер са острва Јаве може се укротити али никад припитомити. Његов скок је по брзини раван муњи, а напад је сигурна смрт. И у кавезу пантер сачува дивље страсти цунгле

је једном скочио, у кавезу, на раме и задао ми жестоку рану. Знао да због овога не треба имати апсолутно поверење у црног пантера, јер ко зна да

ВЕРОВАТНО СЕ ИЗНЕНАДА СЕТИО СВОЈЕ ЦУНГЛЕ НА ЈАВИ... И ЈЕДНИМ СКОКОМ СЕ НАЦАЛО НА ВРХУ КАВЕЗА. ВАЈДМАН ЈЕ ИПАК МИРАН И СТРПЉИВ

се једног дана неће сетити своје цунгле и дивљег живота... Али у томе је и сва лепота нашег позива — завршио је млади укротитељ своју причу.

Нов и лак извор ПРИХОДА

Досад су се људи гладили на коње, а у последње време и на нојеве, рибице и петлове. Међутим, док она омладина је сад прешла и на организовање „трка“ мушица и стеница.

У Америци „играчи“ пуштају белог миша на сто по коме су обележене цифре

и онај чији миш стане пред највећи број — добиће улог.

У Италији добија онај чија мушица стане прва на плафон, а у Француској се кладе на стенице и добија онај чија стеница прва пређе одређену границу.

ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ

КАД СЕ ОКО СОКОЛОВО ВРАТИО СА ИНДИЈАНЦИМА СВИ СУ УШЛИ У ПЕЋИНУ.

ЈЕСМО ЛИ ОВДЕ БЕЗБЕДНИ?

НАЛАЗИМО СЕ НА ОСТРВУ СА ДВЕ СТРАНЕ СУ ВОДОПАДИ ИСПРЕД НАС ЈЕ РЕКА!

А САДА, НА ПОСЛИНАК! СУТРА ТРЕБА УСТАТИ ПРЕ ИШТО СУНЦЕ ГРАНЕ!

СЕСТРЕ СУ ПОСЛУШНОС ЛЕГЛЕ НА „ПОСТЕЛУ“ ОД САСАФРАСА

ЈА СЕ НЕ ПЛАШИМ УЗ ОВАКВОГ ЧУВАРА! А ТИ?

ТАЈ МЛАДИК ЈЕ НЕУСТРАШИВ. МИСЛИМ ДА ЋЕ НАМ БИТИ ОДАН ПРИЈАТЕЉ!

ЧАСОВИ СУ ПРОТИЦАЛИ. А ТАДА, ИЗНЕНАДА ЗАЧУЛА СЕ ПАКЛЕНА ГРАЈА.

КО ТО УРЛА?

МИНГОСИ... СА ДРУГЕ ОБАЛЕ! ОТКРИЛИ СУ НАШЕ СКРОВИШТЕ!

НОВА ЗВЕЗДА ВЕСТЕРНА

СТИВ МАК КВИН У ФИЛМУ „ВЕЛИКО ВЕКСТВО“

Наследник великих јунака вестерна има песницу као Џон Вејн, јаше као Гари Купер, рукује колтом као Мак Кри и безумно вози тркачки аутомобил од 300 коњских снага

дини једноставно побегао од куће и нашао се на једном теретном броду који је пловио за Карипско море. Носио је у срцу романтичне представе о депоти дивљег живота помораца. Стварност је изгледала мало другачија па је разочарани Стив напустио брод и искрцао се у Доминиканској Републици.

У својој новој домовини потуцао се неко време као дрводељски помоћник али му је после годину дана било већ доста тога и вратио се у САД где је почео

— безимени ужас“ и „Риффи“ у Сент Луису“.

То су све били друкерзредни филмови али су учинили да неприступачни продуценти обрате пажњу на његово интересантно лице и даду му улогу у „великом филму“.

У филму „Када крв узаври“ играо је неустрашивог војника уз Бину Лолобријиду и Френка Синатру. Како је и Синатра као и Стив тешке нарави, дошло је одмах до нетрпељивости. Навикао да мање познате колеге облећу око њега као око полубога Синатра је побеснео што се „тај Мак Квин“ према њему опходи без respekта. Али неубичајено непоштовање од стране „малог Стива“ изгледа да се ипак допало Синатри јер су данас најбољи пријатељи.

Највећи успех и коначан продор у филм донела му је улога Вина, борца који не преза ни од чега у филму „Победоносна седморица“.

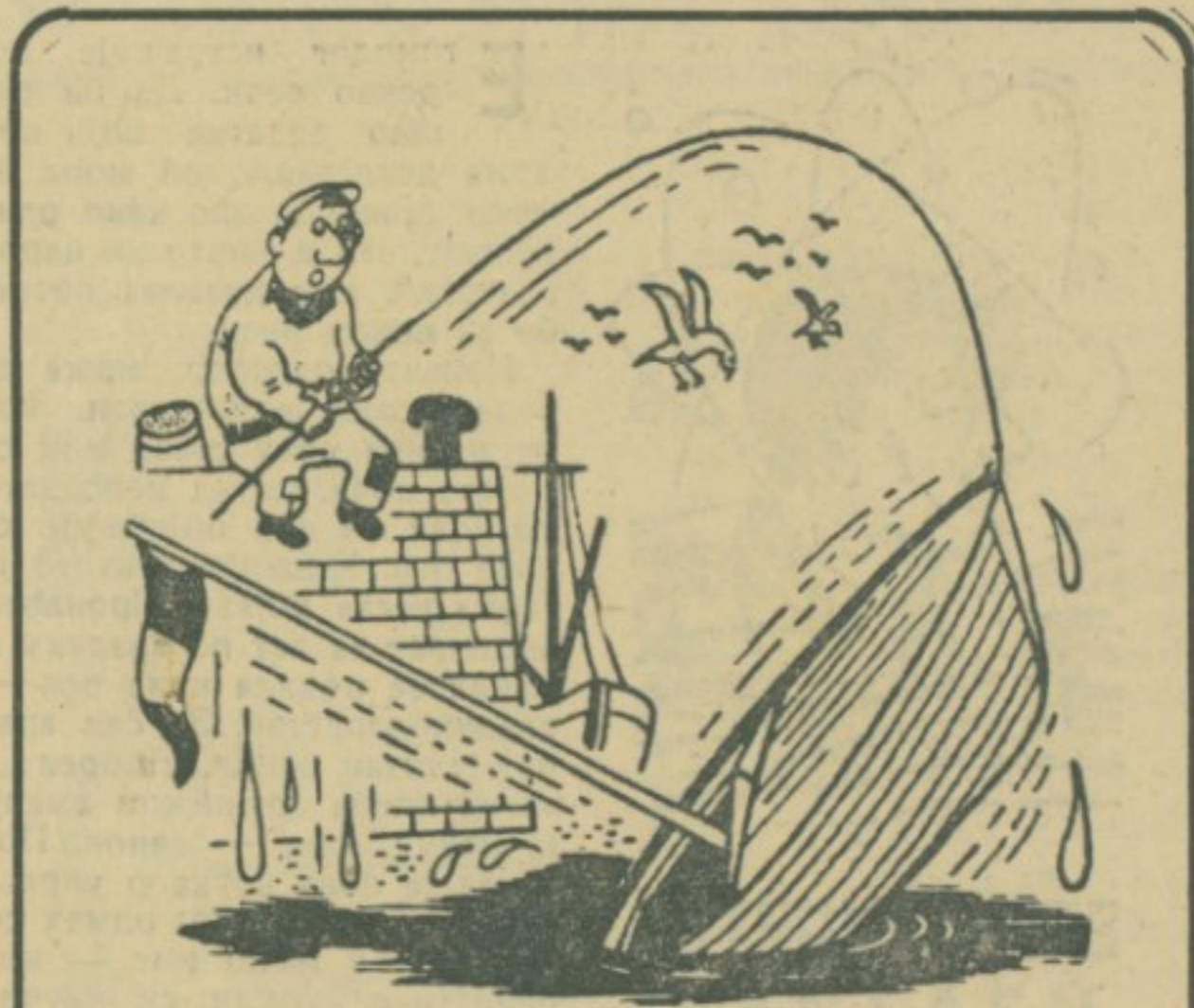
— Коначно је пронађен наследник великих старих јунака вестерна Џона Вејна, Гари Купера, Џејмса Стјуарта и Џоела Мак Крија! — одушевљавали су се критичари.

Отада Стив у Холивуду важи као филмски каубој коме нема равна. Он јаше као Гари Купер у својим најбољим данима, рукује брже колтом него недостижни Мак Кри, а његове песнице су исто тако чврсте као у „узорног шерифа“ Џона Вејна.

Само у једном се разликује од својих славних претходника: он није човек природе, него нервозан, вечним сумњама растрзан, син атомског доба.

Због луде брзине којом вози кола представља праву опасност за америчке аутомобилске тркачке стазе. У Минхену где се сада снима филм „Велико бекство“ изводио је са својим мотоциклом тако смеле скокове да му је овај опасни реквизит једноставно одузет.

Његов немирни, нервозни темперамент гони га да стално тражи опасност. Није му довољно да јаше само неког ватреног мустанга, њему је потребно 300 коњских снага његовог тркачког аутомобила.

Уместо рибе уловио чамац

У француском лучком граду Ла Рошел пецао је то крупна риба“. Око мирно неки Понсол и све пуно посматрача А он је било мирно, без узбуђења као обично, док није видео да му се котур одмотава кад је хтео да повуче удицу. Није се уплашио за удицу јер је била на јаком најлону, али је одмах помислио „каква ли

Три тркачка аутомобила су јурила уз урлање мотора по уској кривини према циљу. Појавише се за њима и једна црвена кола са бројем 233, престигоше за неколико секунди све и као сигуран победник полетеше ка циљу. Настало је урнебесно клицање када је преко звучника објављено:

— Стив Мак Квин на Куперу управо је прошао кроз циљ као победник Шампионата западне пацифичке обале.

Стив Мак Квин који је готово преконоћ постао славан својом улогом ћутљивог али хитрог и паметног револвераши у успешном вестеру филму „Победоносна седморица“, једини је глумца који је стекао интернационални ревное возача на свим аутомобилским тркачким стазама.

Животопис овог човека витке мишићаве фигуре са кратком плавом косом личи на први авантуристички роман.

У америчкој држави Мисури у Слетеру родио се 24. марта 1930. године. Био је дивљи дечак који се није дао укротити. Сви покушаји завршили су се тиме што је у петнаестој го-

да ради на нафтоносним пољима у Тексасу. Несталан, он је опет променио професију: постао је шофер на поштанском аутомобилу. То му је одговарало и убрзо се о њему почело причати да је најбржи шофер поштанских кола у Тексасу. Али то је трајало само док се није једног дана, возећи својим уобичајеним темпом, сручио са колима и поштом из једне кривине у срећом, не баш дубоку провалију. Остао је неповређен али је добио отказ. Следећа његова станица је путујући циркус у коме је био „девојка за све“.

После неког времена нашао се као дрвосеча у дивљим шумама Канаде и баш кад се спремао да се прикључи једној експедицији добио је позив за одслужење војног рока у морнарици. Из војске је пуштен 1950. године са мало више разборитости и зрелости па је наједном увидео да треба наћи неку „праву“ професију.

У Гринич Вилиџу, уметничкој четврти Њујорка, запослио се као техничар на телевизији и тако први пут дошао у додир са глумцима. Њихов позив га је тако заинтересовао да је напустио технику и ступио у „Нејборхуд Плејхаус“ једну од највећих глумачких школа у Њујорку. Новац за школарину и живот зарађивао је играјући лети на разним малим позорницама. Године 1954. вратио се телевизији али сада као глумца, прво у малим улогама, а већ годину дана доцније освојио је срца гледалаца као неустрашиви шериф у серији „Тражи се — мртав или жив“.

Иако је могао да остане ТВ звезда Стив је још једном сео у школску клупу у најчувенијој глумачкој школи Америке: Акторс Студио из које су изашли Марлон Брандо, Мерилин Монро, Џејмс Дин и Карл Малден. Од 2.000 кандидата он је био један од петорице који су примљени. Прво је постигао лепе успехе на Бродвеју, „најгопљијој театарској улици света“, а онда, сматрајући да му је успех осигуран, упутио се победоносно у филмску метрополу Холивуд. Али тамо га је чекало разочарење: проводио је дане чекајући узалуд у предсобљима филмских магната. Једина корист је била што се упознао са лепом Неил Адамс из Маниле која се заузела за њега да добије улогу. Но то није постигла.

Стив није клоуно духом — успео је да се пробије потпуно сам и тиме се данас нарочито поноси. У филму „Крај гангстера у Њујорку“ играо је државног тужиоца Мартија, и та улога му је донела друге ангажмане у филмовима „Бло-

WALT DISNEY

СРЕБРАН ПУТ

КАД ЈЕ ХАРИ ПОКУШАО ДА СЕ НЕПРИМЕЊЕН УВУКЕ У ХОТЕЛ...

АХИ ЈЕСИ Л' БЕА...

ЗДРАВО ТАТА! ЧУДИ СМО ЗА БЕЛКУ ГУЉУВУ!

КАЖУ ДА ОИ ЈЕДИНИМ УДАРИЦЕМ СРУШИО ЦЕЛО КАЗИНО БРАВО!

ПСС... НЕ ТАКО ГЛАСНО...

ЗНАШ, МОРАМ ПРВО ДА СЕ ОБЈАСНИМ С ТВОЈОМ МАМОМ...

ПОГРУЖЕН И ПУН КАРАЊА ХАРИ ЈЕ ПРИШАО ДА ЗАТРАЖИ ОПРОШТАЈ ОД КЕТИ

КЕТИ, ОПРОСТИ МИ, ЗНАМ ДА САМ ТИ ОБЕЉАО ДА НЕКУ ПОКВАРИТИ НАШЕ ПОСЛЕДЊЕ ВЕЧЕ. АЛИ...

ДА ТИ ОПРОСТИМ? ШТА?

ХАРИ, ТО ЈЕ БИЛО НАЈЛЕПШЕ ВЕЧЕ У МОЈ ЖИВОТИ!

ОЗБИЉНО? ЧАСНА РЕЧ?

НИКАД НЕКУ ЗАБОРАВИТИ ИЗРАЗ НА ЛИЦУ ОНОГ НАСРТАЈИЦА ДОК ЈЕ ЛЕЖАО КРАЈ ПРЕВРЊУТОГ СТОЛА ЗА РУКЕТ!

ЖИВЕО МОЈ ХРАБРИ СУПРУГ!

ЖИВЕЛА МОЈА ЛУПКА ЖЕНА!

ДА ОБЛИЖЊЕГ ТРГА ДОПИРАЛИ СУ ЗВУЦИ ВЕСЕЉА...

НАПОЛУ ЈЕ НЕКО СЛАВЉЕ „МУЗИКА“...

ХАЈДЕМО!

САД ЗНАМ ПОЦИЊЕ ПРОСЛАВА 14 ЈУЛИ!

ЖИВОТ ЈЕ ДИВАНИ!

ЗА ТИЛИ ЧАС ПАД АМЕРИКАНАЦА УМЕШАО СЕ У УЛИЧНО ВЕСЕЉЕ

VIVE LA FRANCE! VIVE!

ЖЕЛЕЛА БИХ ДА СВИ НА СВЕТУ БУДУ ОБАКО СРЕЋНИ КАО МИ!

OUI, MADAME!

КРАЈ

ЗА РЕКЛАМУ

На америчкој телевизији приказује се један рекламни филм који траје само 60 секунди, о бријању под водом. Сниман је преко 10.000 долара, а израђен је по жељи једног произвођача сапуна за бријање. Циљ је да се прикаже „квалитет“ нове пасте за бријање. Паста се пени али је вода не спира и човек који се није бријао четири дана веома се лако обрије захваљујући „чудовишном крему“.

НЕВЕРОВАТНО

После дугих испитивања Френк Бакстер, професор филозофије на универзитету у Калифорнији је утврдио да сваки други Американац у току целог свог живота не прочита ни једну једину књигу.

ПРЕТЕРАН ЗАХТЕВ

У граду Ралију у Северној Каролини градска чистоћа је објавила оглас којим тражи нову радну снагу. Поред осталог, постављени су и ови услови: тих темперамент, озбиљност, физичка издржљивост и добро васпитање.

ЕЛЕКТРИЦИТЕТ И ЗАЗИВА ГЛАВОБОЉУ

Промене које настају у електричним пољима у ваздуху имају одређено биолошко дејство на особе осетљиве на промене времена — тврди Натан Робинсон, професор Високе техничке школе у Хаифи.

Професор Робинсон је утврдио да при нормалној временској ситуацији у Израелу ваздух садржи десет процената више позитивних него негативних јона. Међутим, кад дува шамсин, врео и сув пустињски вадух који код многих особа изазива погоршање здравственог стања, у ваздуху има 45 процената више позитивних од негативних јона. Међутим, већина људи осећа се у толико боље уколико је већи проценат негативних јона у ваздуху.

Према мишљењу овог израелског научника, заједничким истраживањима физичара и лекара требало би наћи начин да се помогне оним особама код којих топли јужни ветрови изазивају тешке главобоље, депресију и смањују радну способност.

Етимолог истражује порекло речи. Да би решио задатке који при томе искрсавају, он мора не само тачно да зна како речи настају, већ и зашто их народ „изврће“, шта изазива потребу за новом речи.

Понекад одговор може да буде сасвим једноставан. Људи начине нову ствар или се појаве нови, дотад непознати појмови. И ево појављује се нова реч. У нашем веку то је веома честа појава. Пронађен је апарат за лет по ваздуху и одмах се родила нова реч — ваздухопловство. За сам апарат, сличан птици, створен је назив према латинском имену за птицу: авис — авион. Поникла је нова наука о управљању механизмима; одмах се појавило и њено име — кибернетика. Људи су научили да се, пошто су се високо винули у ваздух, вертикално устреме ка земљи. И родио се нов глагол — пикирати.

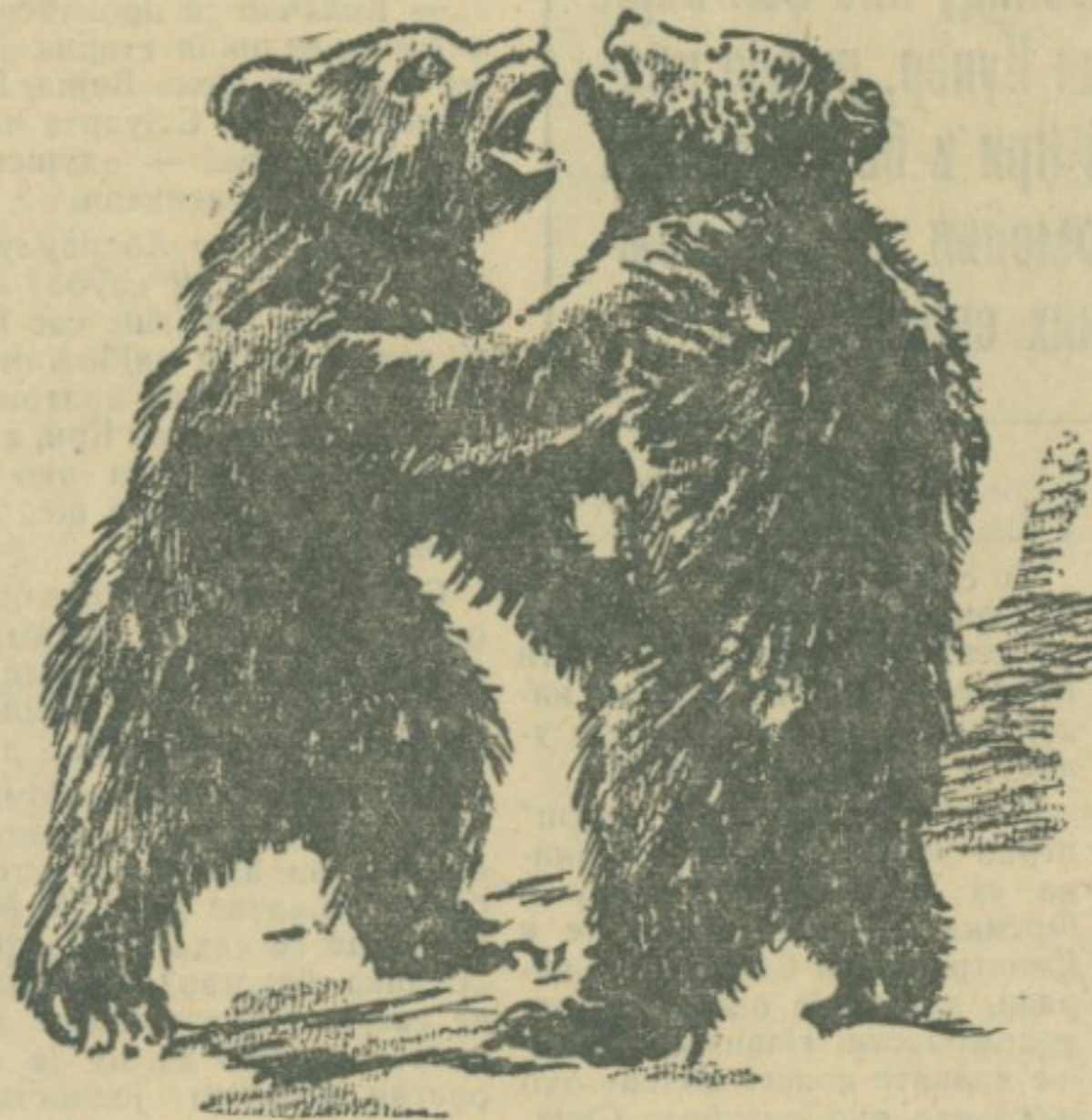
Међутим, порекло речи јасно је и логично само за ствари и појмове настале у наше време. Ако је у питању прошлост често nailазимо на толико необичне узроке настајања речи, да над њиховим одретањем треба дуго размишљати главу. Узмите, на пример, закон језичног табуа.

Свакоме од нас позната је реч „медвед“. Ту реч научили смо још у детињству и примили је као и све остале. Али, језикознаници су се над њом и те како замислили.

Реч „медвед“ постоји у разним варијантама у многим словенским језицима. Руси и Бугари пишу је као и ми, Чеси кажу медвед или недвед, Пољаци — медзведз. Могло би се помислити да су господара шума тако или слично томе у давна времена називали и на општесловенском језику, а још пре тога на језику свих Индоевропљана. То је, доста, сасвим обична појава код назива многих животиња: овца и вук и до данас имају имена из индоевропског који је корен свих европских језика.

Али, са „медведом“ је други случај. У старој Грчкој ње

РЕЧИ И ЗАКОН ТАБУА

Бојећи се да би и само помињање имена неке звери могло да изазове несрећу, наши давни преци давали су им надимке

га су звали „арктос“, у Риму — уруз. Французи га зову „урс“, Италијани „орсо“, а Шпанци „осо“. Сва та имена сродна су међусобно и имају заједничко порекло. Наиме, сва су настала од давно ишчезле индоевропске праречи која је гласила рткос“. Шта се с том речи догодило у језику наших праотаца — Словена. Зашто су се они одрек-

ли тог имена и зашто су створили ново које на њега ничим не подсећа?

По веровању наших предака име, оно право, исконско, тачно име сваког живог бића и мало је волшебну силу. Било је довољно да се оно изговори гласно па да наступе не пријатне последнице. Ловац шапатом изговори реч „јелен“ али оштар слух брзо-

ноге звери већ ју је уловио и гоњени јелен већ је километрима далеко од ловца. Неопрезно сте изговорили „рткос“ и та реч је својом вол шебном снагом узбудила чувавог господара шума и, ево, он вам већ мумла испред самог лица и ви сте пропали. Веровање у магичну моћ речи било је некад огромно; и данас још, као остатак старих времена, постоји пословица: „Ми о вуку, а вук на врата“.

Силни господар некад непроходних европских шума често би се нашао на путевима наших предака. Хтели не хтели они су га свакодневно помињали у речима и мислима а то је, како су веровали, било опасно. Како избећи или бар умањити ту опасност?

Веома једноставно. Довољно је уместо правог имена измислити за чудовиште надимак, почети га звати не „директно“ већ „описно“ — рецимо: травакко, брундо или медвед — и проблем ће бити решен. Људима ће бити јасно о коме је реч, али господар шуме неће знати да је „медвед“ — он лично?

А право, основно име? На њега се ставља забрана, оно постаје табу...

Тако се и догодило. Народи земаља у којима је било много шума изабрали су за „шумског господара“ разне прозирне надимке између осталог и „онај који једе мед“, „медојед“ од чега је постало — медвед.

Сујеверје се тешко искореније. Још и данас у забаченим шумским пределима мештани се устручавају да медведа назива његовим именом већ му, да би га умилостиви-ли, тепају „мишка“ или „газда“.

Назив за медведа није једини пример деловања закона табуа у нашем језику. Још једну животињу, не велику али опасну, не називамо њеним правим именом. Реч „змија“, како тврде етимолози, могла би се дешифровати као „пузећа по земљи“. Та реч је заменио неког другог, много старијег и „главног“ имена које су наши преци одбацили бојећи се његове мађијске моћи.

ЕПИГРАМИ У НАШОЈ ШТАМПИ

Кад су прилике за дневну штампу биле тешке, кад се због цензуре и забране листова није могло отворено и слободно писати, прибегавало се алузијама и стиховима. У једном епиграму Милорада Митровића за време режима Владана Ђорђевића (1897 — 1900), као и у доба пре 29. маја 1903, могло се више рећи него у читавом уводнику „Одјека“ који је обично бивао забрањен.

То исто важи и за Змајеве сатирично-политичке стихове. Полит Десанчић у својим споменима на страни 21. каже: „Ја сам доста политичких чланака писао у „Застави“ и у „Бранику“ али могу рећи да ни десет мојих чланака нису могли учинити тај утисак у српском народу, као кратки Змајеви стихови. Кад је била она борба за нашу народно-црквену аутономију против Анђелића, и неки српски свештеници своја имена потписали са „пלבанос“ и „есперес“ требало је да Змај само напише познати епиграмски стих: „еспереш, еспереш ту љагу не спереш“ па да клерикална странка буде утучена.“

Стеван Владислав Каћански (1830 — 1900), рођен је у Србобрану, а од 1857. живео је у Србији као професор. Поред песничтва, бавио се и новинарством. Покренуо је 1862.

лист „Српска независност“ који је био кратког века. Од 1888. до смрти уређивао је лист „Велика Србија“.

Као патриотски песник писао је и пригодне песме и 1866. спевао једну под насловом „Аранђео“, у којој се слави кнез Михаило. Змај је био у опозицији и писао је против кнеза па је једну своју песму потписао са „Кадислав Плаћански“. Алузија је наравно била на Каћанског који „кади“ и који је за то био плаћен.

Змај је нападао унутрашњу политику у песмама „Званичне гусле у Београду“, „Видовдан“ и другима. Позната је његова песма „Југутунска народна химна“, где се оштро праве алузије на краља. Разуме се да су све те песме објављиване ван Београда, у његовом листу „Змај“ (1864 — 1867) који је излазио у Новом Саду.

СВАКОГ ПРВОГ ПРАЗНИК

Сваки први дан у месецу у Јапану постаје државни празник — на основу закона о празницима који је званично усвојен. Као дан мира празноваће се 15. август, а 25. децембар је проглашен за празник међународног пријатељства.

ЗА АМЕРИКАНЦЕ

Два фабриканта врло омиљених лула, браћа Кирил и Леонард Јен из Бирмингема, недавно су зарадили добре паре. Пошто су учили да Американци имају за санитетар и четврт дуже носеве од Енглеза почели су да производе и дуже луле — специјално за Американце.

ПОРОДИЦА ВЕРНЕ

У породици Верне сликарски таленат наслеђиван кроз три генерације

ји пејзажиста 18. века, сликар морских обала и пејзажа под изванредном светлошћу; Карл који је са Гросом основао војно сликарство а нарочито био познат као сликар лова, трка и коња; и Хорације, чија многобројна платна кресе многе светске музеје, најпопуларнији можда зато што је најближи нашем времену.

Мајстор Верне је у почетку био срећан, затим збуњен и најзад изненађен брзином којом су се развијале прерадне способности његовог најмлађег сина. Сликао је све што би запазио на својим шетњама у пољима, али са пуно израза, тако да га је отац послао у Италију да усаврши своје уметничко образовање.

Од оног дана кад је открио море Жозеф му се посветио свом душом. Широки видци са мирном и узбурканошћу, променљивим небом, најразличитијим светлостима, залазак сунца на бурним таласима — стекли су у њему најбољег тумача.

Потреба за што дубљим осећањима била је у њему толико јака, да је једног дана, на броду, тражио од капетана дозволу да га заведе за катарку да би имао још шири видик о невермену и још јача узбуђења.

Жозефов успех био је брз: његова су платна продана по врло високој цени. Он је имао двоје деце из срећног брака: Карла, наследника његовог талента и Емилију, духовиту и лепу, која се удала 1776. године за архитекту Шалгрена, о којој је Волтер рекао када је млада умрла: — Напустила нас је госпођа Шалгрена. Без ње нам остаје само „шагрена“ (туга).

Године 1753. Жозеф је маркиз де Марини поручио се-

рију од 22 платна о „Француским пристаништима“. Сликар их је израдио 15 и она се данас налазе у Лувру. Због оскудице у новцу, маркиз није успео да заврши целу серију.

Лувр има 38 слика овог великог мајстора од којих су

КАРЛ

најпознатија „Поглед на Марсеј“, „Голф на Бандолу“, „Четири доба дана“, „Купачице“, „Италијанске успомене“ и друге. Жозеф је умро у свом стану у Лувру 1789. године.

Први успех наследника

Седам година пред смрт, Жозеф је имао срећу да при сусветује великом успеху сина Карла, који је тада имао 24 године када је за своје платно „Чудо од детета“ добио прву награду града Рима.

Карл је био велики сликар коња, трка, популарних сце-

на. Али, имућан и леп, а очева слава му је отварала сва врата и салоне, он је постао површан, безбрижан и ветропир.

Објавио је велик број хумористичких цртежа, гравира и литографија као: „Енглез у Паризу“, „Галантни козак“, и „Илустрације за Лафонтенове басне“. У Салон је ушао 1804. године са својом сликом „Битка код Маренга“ која се данас налази у Версајском дворцу.

Што Карл није стекао славу свог оца, приписује се мање његовом таленту но бурном времену у коме је живео, као и његовом упорном одбијању да се приближи Наполеону. Умро је 28. новембра 1836. године. Био је ипак сигуран да за собом оставља славно потомство: један од његова два сина, Хорације, превазишао је већ био његову славу.

Хорације Верне

Већ самим тим што се родио у Лувру (30. јуна 1789.) у стану који се налазио испод велике галерије а у коме је некад живео његов деда Жозеф, Хорације као да је стекао право да постане сликар.

У тринаестој години добијао је већ велики број поруџбина, а све његове слике су продаване још пре но што биле завршене. Појавио се први пут у Салону са својом сликом „Заузимање утврђења“, и одмах је проглашен за мајстора војног сликарства. Сматрао је да је војно сликарство ослободио класичног манира и дао му изглед истине и стварности.

Жозеф је био поносан, Карл површан и безбрижан, а

Хорације мешавина ова два карактера — ексцентричан.

Пркосећи Лују XVIII, изложио је нека платна која се њему нису свиђала. Наравно, она су уклоњена, али изложба коју је Хорације приређивао за ширу јавност имала је великог успеха.

Увек је био беспрекорно обријан, напудерисан и упадљиво одевен. Носио је бркове и брадицу. Није био уображен ни поносан због своје славе. Једном уметничком критичару је одговорио:

— Знам врло добро шта не достаје мојим делима у погледу идеја и извођења. Али, треба ме узети онаквог каква сам.

Кад је добио поруџбину да изради портре Шарла X и плафон за Лувр имао је непуних 36 година. Постао је члан Института где је селио поред свог оца. Наименован је за директора Француске академије у Риму 1829. године.

Умро је 17. јануара 1863. године и са њим се угасила и породица која је имала три генерације уметника.

Слава све тројице била је велика и многи су се питали: „Верне, али који од њих?“

ХОРАЦИЈЕ

ЖОЗЕФ

Тога поподнева у мају 1714. године у Авињону сликар Верне управо је завршавао свој рад да би изишао на чист ваздух и погледао залазак сунца са старог моста на Рони, кад дотрча један задихан дечак:

— Мајстор-Верне! Мајстор-Верне, добили сте сина.

Ово је било седмо дете, шести син, а кад човек у 25. години достигне тај број, догађај га нимало не узбуђује. У почетку се једино питао да ли ће га неки од њих наследи. Али се убрзо уморио, јер су двојица већ показивали неку наклоност.

Мајстор Верне је у току године добио 22 детета од којих су 16 били синови. Од њих су двојица постали сликари, а трећи је декорисао сале за представе у Версају.

Што се тиче четвртог... Клода Жозефа... да је стари Верне могао да наследи будућност, био би одушевљен.

Као код своје куће

Мало се уметника може похвалити да су их потомци наследили. Али Вернеови су представљали изузетак: три генерације су наследили сликарски таленат старог мајстора и превазишле га: Жозеф, његов син Карл и његов унук Хорације.

Три уметника, три различита талента, али три велика мајстора: Жозеф, најпознати-

ХУМБОЛТ ИСТРАЖУЈЕ АМЕРИКУ

7 НЕПРОХОДНИМ ПРАШУМАМА АМАЗОНЕ

После морепловаца и колонизатора пошли су почетком 19. века научници да систематски испитају већ откривене континенте. Тако је немачки научник Александар Хумболт дао први тачан извештај о култури, животињском и биљном свету и геологији Америке. Тридесетогодишњи Александар Хумболт, највише цењени природњак 19. века, по днео је невероватне напоре да пронађе место где се спаја поређење Оринока и Амазо-

не. Предвидео је економски значај овог воденог трговачког пута којим ће произвођачи Европе са источне обале стизати у Перу. Хумболт и његов француски пријатељ Бонплан који га је пратио били су због страшних напора, већ на крају снаге када су најзад, пронашли извориште две реке. Предузели су повратак уз Ориноко 23. маја 1800. године и стигли после три месеца у Куману. Сакупили су око 12.000 биљки од којих 1.400 успут.

Следећи Хумболтов циљ били су Анди. Из Картагене на вуку Колумбије, послали су свој пртљаг у Квито у Еквадору и сами се укрцали априла на ушћу реке Магдалене у Каринско море у један уроњенички кану. Пред њима се простирало стотине миља неистражене дунгле. План је био да пловећи реком стигну до подручја источних Анда одакле би копном стигли у Боготу. Одатле су 9. септембра кренули преко Контре пре кроз бамбусове честаре и

Први тачан извештај о култури, биљном и животињском свету и геологији Новог света дугујемо немачком истраживачу Александру Хумболту

преко река према Ибагеу. На ретешком силаску за Картаго, праћени сталним пљусковима, ишли су кроз мочваре и бамбусов шевар. Хумболт овако описује тај пут: „Између мочвара леже густе шуме; мазге су упадале до пола тела; морали смо пролазити кроз тако дубоке и уске кланце као да улазимо у поткопе рудника. Наилазили смо на кости људи и мазги који су овде падали од хладноће или исцрпљености“.

Анди су овде претежно висоравни шибане снежним вејаницама и пљусковима а облаци су помешани са гасовима вулкана који се на многим местима језиво уздижу.

У децембру су стигли у Пасто а одатле преко Тулка на прешли у Ибару у Еквадору и затим у Квито, где су стигли 6. јануара. Овде је на чињен нови план. Хумболт је изабрао баш Анде као средиште својих истраживања да би испитао однос између формације земљишта, климе и органског живота.

Тачно после шест месеци кренуо је са пријатељем Бонпланом, сином једног гостионичара у Квитоу и неколико уроњеника на Чимборасо који је тада сматран за највиши врх Америке. До 23. јуна успели су да се попну на преко 6.000 метара а највиши врх има 6.273 метра.

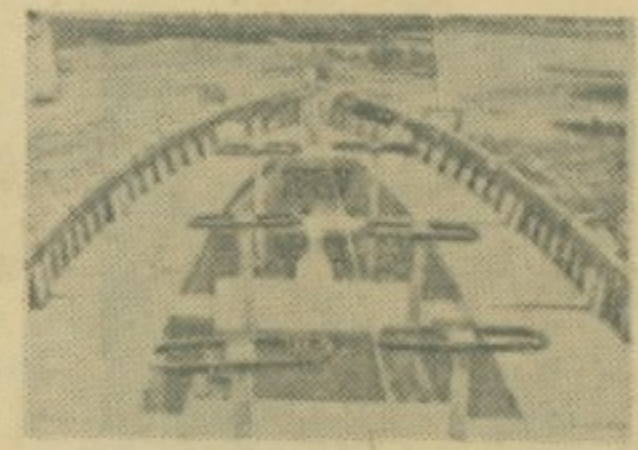
Уз врло велике напоре и са пуно стрпљења успињали смо се сасвим лагано — каже Хумболт — усне и десни крварили су нам а на вежњачама очију подишала нам је крв. Слојеви магле су се изненада раскинули — можда због дејства електричних процеса. Угледали смо сасвим близу врх Чимбораса у облику кубета. Био је то величан

ствен изглед. Стеновит грешком силаску за Картаго, праћени сталним пљусковима, ишли су кроз мочваре и бамбусов шевар. Хумболт овако описује тај пут: „Између мочвара леже густе шуме; мазге су упадале до пола тела; морали смо пролазити кроз тако дубоке и уске кланце као да улазимо у поткопе рудника. Наилазили смо на кости људи и мазги који су овде падали од хладноће или исцрпљености“.

Иако врх није освојен Хумболт се успео на висину која је његовим савременицима изгледала недостижна. Једном за свагда је било доказано да човек може да освоји највише врхове на земљи.

У историји алпинизма Хумболтов подвиг представља почетак низа успона који се у наше време завршило освајањем Монт Евереста и Хималаја.

ЧАМАЦ БЕЗ ВЕСАЛА

У Сахалинском бродоградилу у СССР, почело је са грађењем чамаца за спасавање без весала која су замењена механичком направом уграђеном у самом чамацу. На тај начин ће се лакше и брже стављати у покрет.

ИЗЛОЖБА ГРЕХОВА

„Мир за госте“ — назван је један одељак на изложби „Грехови гостију“ недавно приређеној у немачком граду Штутгарту. Најчешћи грех хотелских гостију је непоштовање тишине и прављење ларме. На изложби се могло дознати да снажно хркање има јачину од 60 фонова, а пуњење каде јаким млазом и испирање веџа чак и 70 фонова. У тачност ових твђења посетиоце изложбе уверавали су не само пригодни пртежи, већ и одговарајући шумови из гласноговорника.

МОТОРИЗОВАНИ ПСИ ЧУВАРИ

На Вилгена фарми у Аустралији пси чувари више не трче него на мопеду круже око огромног стада оваца од 45.000 гла. У случају потребе пас-чувар скаче са мопеда и залутале овце враћа ка осталима. Поред мопеда власник фарме употребљава и хеликоптер, како би лакше надгледао своје велико стадо.

ОСУЂЕНИ НА СМРТ

Црни телефони, према извештају „Вестерн електрик“ телефонске компаније, „осуђени су на смрт“. Међу власницима телефона у САД најомиљенији су телефони светлоплаве боје. На сто власника 27 има светлоплаве апарате. За њима долазе роза: 12 одсто, и боје словачке 9 одсто. Црвено обојени телефони су заступљени само са 4 одсто, док се на крају листе налазе плави, грао, зелени и жуто обојени. Од црних ни гласа!

Субандио, раца силне државе Бенарес, није имао деце. Дан и ноћ молио је бога Ишвара да му подари сина и Ишвар му је услишио молбу. Подарио је раси семе из кога је израсла шећерна трска међу којом је стабљикама израстао и дечак...

Тако гласи стара индијска легенда. У ствари, чињеница да је Индија постојбина шећерне трске може се сматрати за неоспорну. Још много пре почетка наше ере Индијци су знали за шећерну трску; жвакали су је, делили из ње сок и додавали га као зачин разним јелима и напицима. У древним индијским писменим споменицима често се помиње најстарији назив за шећер — „цакара“, који је касније ушао у многе језике на свету. Ипак, ни један од ста-

рих путописаца не помиње шећер као такав, мада су о трци и сирупу писали многи. У 4. веку пре наше ере Неарх, војсковођа Александра Великог, записао је: „У Индији постоји трска која без пчела даје мед“.

У једној кинеској књизи из 4. века наше ере забележено је да је 286. године из Индије као данак била послата у Кину шећерна трска. Али већ Чун-Чанг који је путовао у Индију у периоду између 624. и 645. године, пише да у извориштима Ганга и других река гаје много шећерну трску из које праве „камени мед“. У Египту су у 7. веку такође знали за „индијску со, белу и сличну правој, али веома слаткој“.

Може се претпоставити да се производња шећера родила у Индији између 300. и 550. године наше ере. И данас још у многим индијским селима шећер се прави као и пре хиљаду и по година.

Шестстотих година наше ере шећерна трска појавила се у Персији. Персијанци су справљали шећер бољег квалитета од Индијаца. Они су чак научили да израђују неколико врста шећера: „санду“ — најчистије прерађен шећер и „сахар“ — сиров, рђаво пречишћен. Године 627 византијски император Ираклије разбио је војску персијског цара Хосрова (590—627). Међу трофејима победника нашло се и много шећера.

ИСТОРИЈА ШЕЋЕРА

За индијску трску која и без пчела даје мед знало се још у време Александра Македонског. Арабљани доносе шећер у Европу

Персију су у 7. веку заузели Арабљани и од побеђеног народа примили су, између осталог, и вештину гајења шећерне трске. Раније они нису знали за њено постојање јер би иначе шећер, несумњиво, доспео у коран. Међутим, у муслиманском рају помиње се мед док о шећеру нема ни помена.

„Персијска певчица“ — како су тада називали шећерну трску, почела се гајити у многим земљама које су Арабљани освојили, између осталих и у Египту. Египћани алхемичари веома су брзо пронашли метод рафинирања шећера.

Из Персије и Египта Арабљани су пренели вештину гајења шећерне трске у Шпанију, на Сицилију и Кипар.

По тврђењу неких научника у Шпанији је у 12. веку под шећерном трском било више од 30.000 хектара, а 14 шпанских фабрика израђивало је више шећера но што се данас потроши у нашој земљи. За оно време то је заиста била огромна количина. После крсташких ратова шећер је постао познат и у другим европским државама.

Али, у то време, а и знатно касније, шећер су могли да купују само велики богаташи. Тако је 1163. године витез Бетран де Гилес донео француском владару Лују XII главу шећера коју је овај чувао као велику драгоценост.

Петнаести век је век великих географских открића. Шпаници и Португалци пренели су шећерну трску на сва

нова острва и континенте које су открили.

Већ 1515. године у Шпанију је стигла прва партија шећера произведеног у Сан Домингу, а већ 1541. године на острву је родило 40 шећерних „воденица“ у којима је било запослено више од 30.000 црнаца-робова дотераних из Африке. Јевтинији шећер из Новог света стао је брзо да потискује европски.

У 17. веку ушли су у моду чај и кафа, што је био подстицај за још већу производњу шећера.

Почетак 19. века. Наполеонови ратови и Континентална блокада пресекали су приступ енглеским бродовима у Европу. Велики део шећера производио се у колонијама Енглеске и других европских земаља. Али, енглеска флота била је на мору апсолутни господар и бродови континенталних земаља нису се усуђивали да прелазе океан. Европа је остала без шећера. Међутим, у то време већ је био познат начин добијања шећера из сточне репе.

Још 1747. године на заседању Берлинске академије на ука пруски хемичар Маркграф саопштио је да многе биљке, а нарочито три врсте репе, садрже у себи шећер. Али, како није могао да предложи неки колико-толико економичан начин за добијање шећера из репе, за његов извештај нико се није заинтересовао.

Крајем века, када је огањ рата почео да угрожава народе Европе, немачки хемичар Архард сетио се Маркграфових експеримената. На свом имању крај Берлина он је почео да врши опите на повећању процената шећера у репи. Маркграфова репа садржала је у себи 1 одсто шећера; Архард је тај проценат попео на 3—5 одсто. (Сетите се да у шећерној трци, има 14—16%, а у данашњој репи 17—20 процената).

Године 1798. шећер начињен од Архардове репе био је послан пруском краљу. Фридриху Вилему II свидео се тај шећер и он је помогао Архарду да у шлеском граду Хумерну подигне прву у Европи фабрику за производњу шећера од шећерне репе.

СА СВИХ СТРАНА

Нико не може да тражи више од онога што даје.

*

Онај ко не зна да слуша не може ни да руководи.

*

Кад човек у животу не успе, онда каже да није имао среће, а никад неће да призна своју неспособност и лењост.

*

Аутоматски фитотрон (уређај за вештачко рашћење биљака) недавно је пуштен у дејство у Канбери у Аустралији. Овај пољопривредни у-

ређај је један од најмодернијих ове врсте и његове инсталације могу да произведу све потребне климатске услове. Главна одлика му је у томе што не зависи од разних утицаја споља јер сваки од његових уређаја има своје аутоматске контролне регулаторе.

*

По мишљењу неких научника постоје бактерије које буквално „једу путеве“, јер се хране асфалтом.

Мемофон

Најновији француски проналазак за аутоматизацију телефона је мемофон: плоча са 30 тастера. Довољно је један од њих притиснути да би се успоставила веза. За сваког пословног човека овај апарат значи уштеду у времену.

МОРСКЕ МАЧКЕ БЛИЗНАЦИ

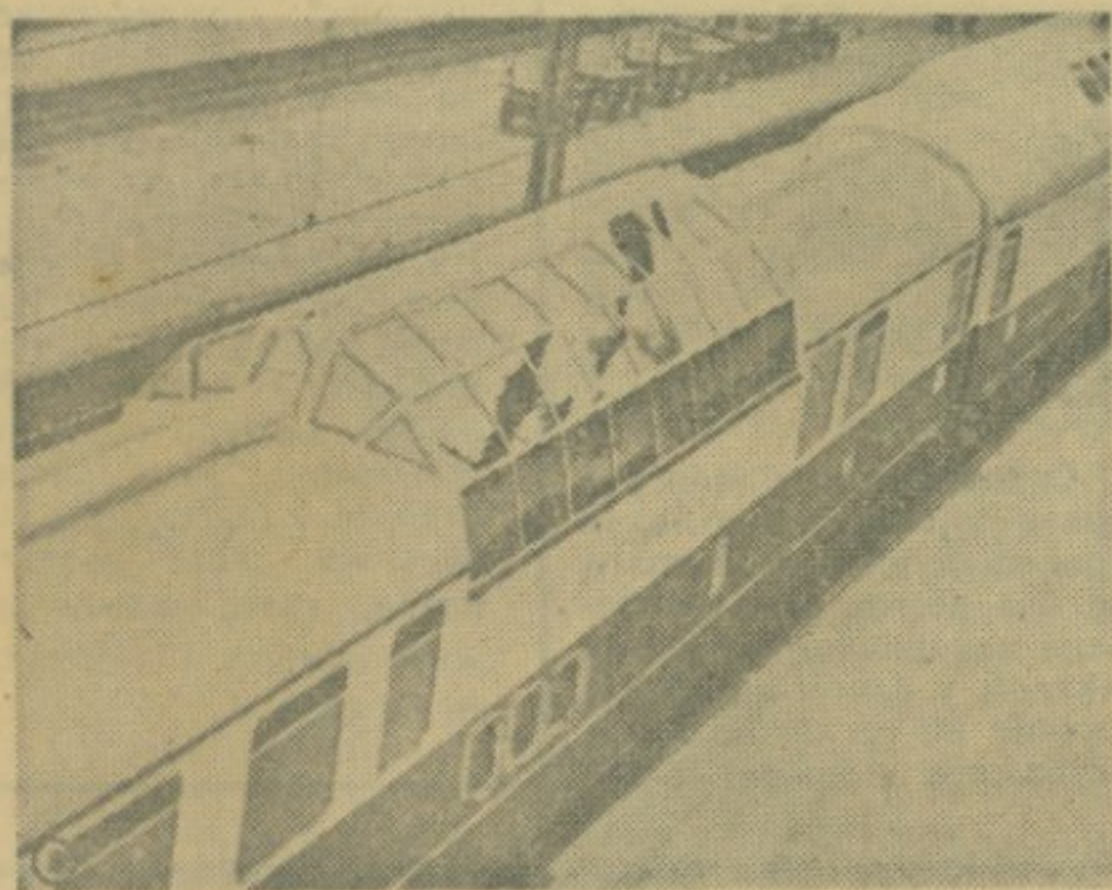
Мале близнаце морских мачака успео је да сними фотопортретер на Командорским острвима.

СТАН НА ТОЧКОВИМА

Читав стан на точковима не мора више да вуче неки аутомобил. Сада се он конструира са сопственим мотором. У једном одељењу уграђен је сто а такође и орман за одела. Седишта са јастуцима

се лако могу претворити у кревете. Све је у овом стану на точковима као у правом стану.

ПРОВИДАН ВАГОН

У композицији воза који је назван „рајски златни експрес“ а који саобраћа кроз Рајнску област прикачен је

први пут и један вагон са стакленим кровом кроз који се може несметано посматрати околина.

ПУТОВАЊЕ НИКОЛЕ РАТКАЈА

Колико је познато, од 1270. до 1870. године, Тибет је посетило само четрнаест Европљана, а главни град Ласу свега њих седморица. Међу њима је био један Хрват, Никола Раткај. Породица из које потиче и он дала је неколико врло истакнутих људи. Један од њих био је Јурај Раткај, хрватски историчар, чије је дело „Споменици о краљевима и бановима Далмације, Хрватске и Словеније“, штампано на латинском језику у Бечу 1652, било у исто време прво штампано дело у хрватској историографији. Други од њих, Иван Раткај, био је путописац и мисионар у Северној Америци и Мексику. Од њега су остала два врло занимљива и значајна путописа. У једном говори о свом путовању до главног града Мексика (1680), а други је писац у Новом Мексику. Поред осталог, ту помиње и путовање комете из 1681. године. Иван је умро од отрова,

који му је у напитаку улио неки Индијанац (1683). И Никола Раткај је завршио живот далеко од своје отаџбине — Хрватске. Родио се у Великом Табору, у Хрватском Загорју, а умро као парох у Тани, поред Бомбаја 1662, после готово четрдесето годишњег мисионарског рада на индијским обалама Арапског Мора, у Тибету и унутрашњости Индије. Никола Раткај је са 23 године (1623) био послат у Индију, у португалску колонију Гоу. Одлуку да „без поговора треба да пође у државу Когор (Тибет) која се налази између Могора (Монголије) и Каткаја (Кине) и огромна је и није ништа мања од ових двеју“ — Раткај је прихватио. Више од годину дана путовао је од града Гое на обалама Арапског Мора до границе Тибета, а још пола године требало му је док је стигао до величанствених грађевина града Ласе, и док је као непоз-

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ ВИКТОРА ИГОА

ОСТАЈЕ НАМ ЈОШ САМО ЧЕТВРТ ЧАСА ЖИВОТА! ЈЕДАН ОД ВАС ПРОСВИРАКЕ КУРШУМ КРОЗ ГЛАВУ ОВОМ ШПИЈУНУ! ДАИ, НЕ МЕШАЈТЕ ЊЕГОВО ТЕЛО СА НАШИМА!

НИ ВАМА НИЈЕ НИШТА БОЉЕ НЕГО МЕНИ!

ЗАХТЕВАМ ДА ЛИЧНО УБИЈЕМ ОВОГ ЧОВЕКА!

РАЗУМЕМ! ОСВЕТИ СЕ!

БЕЖИТЕ БРЗО! СЛОБОДНИ СТЕ!

НЕ ШАЛИТЕ СЕ! УБИЈТЕ МЕ ОДМАХ!

ГОТОВО ЈЕ!

КОЗЕТИН ОТАЦ ЗАХТЕВАО ЈЕ ДА УБИЈЕ ЖАВЕРА... НЕ УСУЂУЈЕМ СЕ ДА...

МАРИЈУС СЕ БОРИО НЕЗАКЛОЊЕН, ЈУРИШ СЕ НИЗАО ЗА ЈУРИШЕМ. ЈЕДНО ЗРНО ГА ЈЕ СТИГЛО. ПАО ЈЕ

ВИХОР НАПАДА БИО ЈЕ УРЕД СРЕЂЕН НА АНЖОЛРОА И ЊЕГОВЕ ДРУГОВЕ ТАКО ДА НИКО НИЈЕ ВИДЕО КАД ЈЕ ЖАН ВАЛЖАН, НОСЕКИ НА РУКАМА ОНЕОВЕШКЕНОГ МАРИЈУСА, ЗАМАКАО ИЗА УГЛА

САМИ КРИВИ

У шуми су Зеџ и Зечица подигли кућицу. Почистили су све лепо око ње али је остао још један велики камен да се негде одгура.

— Хајде да га померимо мало у страну — предложила је Зечица.

— Остави га нека стоји где је — одговори Зеџ. — Кома буде требало уклонити га.

И камен је остао на старом месту.

Једном, кад се Зеџ враћао кући из врта, заборавио је на камен, спотакао се о њега и разбио нос.

— Хајде да уклонимо камен — опет је предложила Зечица. — Видиш како си настрадао.

— Дешава се то — одговори Зеџ — али сад нећу да се с њим бакћем.

Други пут је Зечица баш понела шерпу с топлим корбом и, гледајући Зеџа како нестрпљиво добује кашиком по столу, она заборава на камен — спотака се, просу чорбу а сама се опржи.

— Хајде да уклонимо тај проклетни камен — предложи опет Зечица. — Да га уклонимо пре но што неко разбије главу.

— Остави ме на миру — обрешу се Зеџ љут што је остао без ручка. И камен и даље остаде где је био.

За празник Зеџ и Зечица позваше свог старог

пријатеља медведа Михајла Ивановича Топтигина.

— Доћи ћу — обећа он.

— Само ви спремте колаче, а ја ћу већ донети мед.

На празник Зеџ и Зечица изађоше испред куће у сусрет госту. Видећи га како жури сетише се камена и почеше да му машу. Али он није знао да је то опомена и налете баш на камен, преврну се преко главе и полете према кућици коју потпуно разори. А мед који је носио у бурету разли се околу.

Медвед се ухвати за главу која га је болела, а Зечица и Зеџ горко заплакаше.

А зашто, кад су сами за све криви.

НОВИ ИЗВОРИ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Више од једног и по столећа у физици је позната појава која се назива електролизом. Довољно је да се кроз воду пропусти електрични ток и да се она почне распадати на водоник и кисеоник.

Али научници се већ читаво столеће питају: не би ли се обрнуто — спајањем водоника и кисеоника могао да добије електрицитет.

У првој половини 19. века, једном британском научнику је пошло за руком да на овај начин добије слабу електричну енергију. Пошто је поступак био веома скуп никог није заинтересовао. Само су се с времена на време после овога поједини научници бавили овим проблемом: да знају јевтинији, рационалнији и економичнији поступак за добијање електрицитета.

Млади хемичар у Кембриџу Френсис Бекон почео је године 1932. да ради на електролизи као систему за добијање електрицитета. После дугогодишњег рада он је конструисао апарат назван „горивна електрична хелија“ велик једва три четвртине метра, налик на полицу са поређаним грамофонским плочама. Овај уређај омогућује сједињавање водоника и кисеоника уз помоћ катализатора и на температури од 200 степени производи електричну енергију.

Модел Френсиса Бекона има снагу од 5 киловата при напону од 24 волта. Та снага омогућује обављање многих послова: тестисање дрва, покретање колица, рад апарата за електрично заваривање.

Даље усавршавање овог поступка омогућиће добијање јевтине електричне енергије. Међутим, и један килограм гаса може да произведе два киловата електричне енергије.

Како предвиђа проналазач овог поступка, електрична енергија добијена из гаса најпре ће се искористити за разне врсте возила: прво за тран

спортна кола и аутобусе, а касније за возове и бродове.

Поред тога, планира се и њена примена на уређајима у једном од будућих сателита. Једна америчка фирма је већ откупила лиценцу за производњу оваквих батерија.

Многи научници сматрају да ће у будућности, упоредо са исцрпљивањем класичних извора енергије, гасови све више постати упориште. Већ сада једна група научника у Великој Британији експериментира са јевтиним гасовима водоником и кисеоником, и покушава да из њих обезбеди производњу електричне енергије. У перспективи је коришћење и земних гасова у ту сврху.

Када би се ово остварило наша земља би имала велике количине електричне енергије јер располаже богатим налазима земног гаса.

ОТКРИВЕН МОЈСИЈЕВ ГРОБ?

Једна група археолога из Венеције, коју предводи професор Рипамонти, наишла је у пустињи јужно од јорданске престонице Амана на једну велику пирамиду која би, према мишљењу истраживача, могла бити гроб јудејског законодавца Мојсија.

Висока 45 и широка 30 метара, пирамида је највећи грађевински објект икада подигнут у области Трансјорданије

и Ханана. Према изјави вођа јужноамеричких археолога, пирамида потиче из касног бронзаног доба, негде из 1.250. године пре наше ере. Спољашњи зидови пирамиде, дебели око два метра, оласту једну мању грађевину. Простор између две зграде издвојен је на дванаест мањих одаја које, вероватно, симболички представљају дванаест племена Израела.

РЕВОЛВЕР БЕЗ ПУЦЊА

Да ли је то граница крвнула — помисли Диксон осврнувши се нагло а као да нека тамна прилика нестане у жбуњу. Остаде као укопан, у недоумици јер је све било потпуно тихо. Да леко у висини је само један лешинар нечујно кружио испитујући сунцем испружени предео.

Притајен, Диксон најзад зачу тихо, нестрпљиво кашљуцање из жбуња. Уверио се сада да је праћен. До сада је то била само претпоставка. Оставили су га на миру на дугом путу ка сигналној станици а сад се спремају да покушају нешто!

Из футроле он извади оружје у облику револвера, про вери осигурач, врати га на праг и настави пут. Зачу се још једном кашљуцање. Неко га је стрпљиво пратио и вероватно чекао да зађе у шуму.

Диксон се насмеши у себи: ништа му не може наудити. Имао је код себе оружје нај савршеније које је до сада направљено — дезинтегратор, последњу реч технике! Без њега се вероватно не би ни усудио да изиђе из васионског брода на неспитану планету.

Поново се осврте: угледа три створења на свега педесет метара иза себе. Са њих даљине дичила су на псе или хијене. Накашљала су се поновно и приближавала. Диксон пипну оружје али се одлучи да га још не употребљава док му не приђу сасвим.

Мало касније им се још де сетак ових животиња придружи и не кријући се, са исплаженим језицима, пожури ка њему.

До сада је Диксон био истраживач, ловац, разумевао се у ретке минерале, био је и астероидиста. Ипак, срећа га је некако мимоилазила. Други су за то време откривали чак неки изгубљени град, ловили ретке звери, проналазили богато рудиште. Примао је ипак све весело. Сад је радиста: контролише аутоматске сигнале станице спуштене на још неосвојене планете а поред тога сада треба да испроба и најбоље ручно оружје које је икад на Земљи произведе но.

Кад је зашао у хладовину шуму зачуло се узбуђено кри

чање летећих животиња у крошњама дрвећа. Надао се да ће бар наићи на интересантну дивљач и понети неки леп трофеј. А ови дивљи пси-хијене који га опкољавају са свих страна нису ни мало занимљиви.

Учини му се да је време да прикажи моћ свога оружја. Разгледа га добро а онда од врну осигурач и подеси га на јединичну ватру.

Чопор се кашљуцајући и режећи приближавао касом. Диксон нанишани и притисну обарач. Али се зачу само ти хо зујање. Једино, на око сто метара, шуме просто нестане. Прва „порција“ је испала. У шуми се рашчисти све у облику левка од око три метра. Ту ништа није остало: ни дрвећа, ни биљки, ни грмља, ни инсеката, ни дивљих паса. Све је нестало! Диксон поверова да је уништио најмање седам звери. Седам за три секунде! Овде није било одбијања зрна или полукружне путање. Нема потребе ни за пуњењем јер је предвиђено да ово оружје ради 18 часова.

Завлада је поново тишина. Шумска створења као да су разматрала ново искуство. После неколико тренута ка су се повратила ипак од изненађења: плави и наранџасти летачи почеше да прелећу крошње над њим, лешинари се спустише ниже а нове птице црних крила им се придружише. Пси-хијене се поново закашљаше у грмљу. Чуо их је како га из густине заокружавају.

И напад поновљ поче. Једна звер несташе у скоку управљеном на њега а дрвеће се пови од ваздуха који јурну у одједном створени вакуум. Други пас нападе и Диксон га уништи мрштећи се.

Ове животиње се не могу сматрати сасвим неинтелигентним, али зашто не увиде да је немогућно наудити му по ред оваквог оружја. Бића по свој Галаксији брзо су сазнавала да се треба клонити наоружаног човека. А шта је са овима?

Три звери јурнуше са разних страна. Диксон подеси

револвер на аутоматску палбу и ошину их као косом. Пође онда журно даље кроз шуму ка свом васионском броду. За њега није било опасности, иако ова бића не увиђају колико је његово оружје убојно.

Летећи створови се охрабрише и спустише се до изнад саме његове главе. Вероватно су месождери, закључи Диксон. Својим аутоматом посече добар део врхова дрвећа: ситне границе и ли

шће падали су као киша. Чак су и пси-хијене за тренутак остали заплашени овим догађајем. Једна одлмљена дебла грана докочи га по рамену и он испусти своје оружје које пада неколико корачаји даље. Како је остао укључен аутомат оно је и даље уништавало дрвеће око себе. Диксон се извуче испод гране и баца за оружјем, али га један летећи створ зграби пре њега.

Скичећи од задовољства махао је њиме изнад главе. Ваздух се пунио границама и лишћем а у земљи су се појављивали читави револви. Сав изгубљен Диксон у неколико махова једва избе

же убиствени млаз. Али сама птица га спасе — односно ње на радозналост — она покуша да погледа у цев и глава јој одмах несташе.

Сада је далеко више он сам био заплашен него животиње које, очигледно, разарање и смрт уопште нису доводиле у везу са њим или његовим оружјем.

Неколико паса га је пажљиво посматрало. Није се више усуђивао да активира оружје већ јурну ка васионском броду. Сав исцрпљен успео је да се докопа пропаланка где је стајао брод. Пред савим улазом саплете

се и паде. Пси се са свих страна бацеше на њега а он их се решавао сејући на све стране смрт из опет откоченог оружја.

Док се трудио да отвори браву опколише га нове снаге. Уништи најближе и уђе у брод. Мрак му је већ падао на очи кад је последњом снагом затворио врата и сео. Коначно у безбедности!

Наједном зачу тихо кашљуцање: затворио је и једну животињу заједно са собом. Са напором подиже оружје. У полумраку пас се баца на ње

га и већ га дохвати за врат кад Диксон притисну ороз.

Освестио се и осетио да је ипак жив. Сад ће лако отићи одавде. На Земљи ће потражити проналазача и главу му разбити овим непрактичним оружјем — без пуцња.

Дивно је бити жив и уживати у зрацима сунца...

Сунце? У броду? Диксон нагло устаде. Крај ногу му је лежала половина тела пса а иза њега се видела кривудава линија на зиду брода. Зраци су продирали кроз тај отвор а група паса-хијена га је радознано одатле посматрала.

Мора бити да је оклоп брода пробудио у последњој борби са псом који је продро унутра. Већ површан поглед је био довољан да утврди колико је сва машинерија покварена: пробудени резервоари за кисеоник и воду, а истекло гориво створило је језерце око брода.

Пошто се Диксон годину дана није јављао бази, посла је други брод да тражи његове остатке.

Нови брод се тихо спусти баш у близини Диксоновог и посада пажљиво испита по ломљене остатке.

— Неки момци — рече главни машиниста — не знају ни оружјем да рукују.

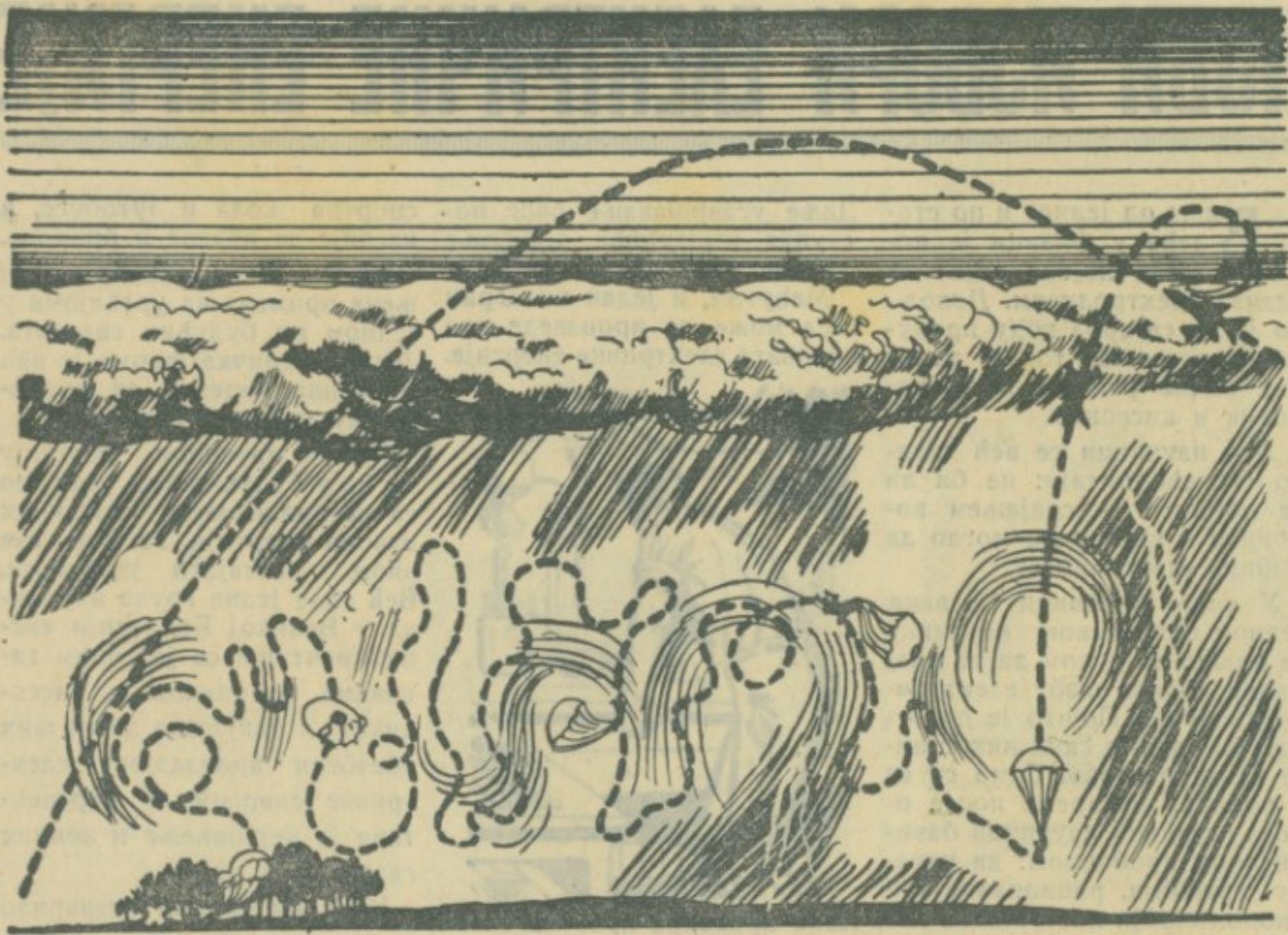
Кад из шуме зачуше неку буку пожурише у том правцу и убрзо видеше да Диксон није мртав. Живео је у дрвеној кућици коју је сам подигао и засадио још поврће. Око баште је била висока дрвена ограда. Диксон је управо заклањао нов стуб у њој. Дршка тешког оружја му је служила као добар чекић. По ред њега, као право оружје стајали су лук и стрела.

— Како се успео да их укротити? — упита га пилот.

— Научили су да ме цене — рече Диксон — када су видели неколико саплеменника како урлају са стрелама у тели.

— А шта је са новим оружјем?

— Оружје! — узвикну Диксон. — Да сам се ослонио на њега, више не бих био жив.

СКОК У ОЛУЈУ

На висини од 16.000 метара и при брзини само нешто споријој од звука пилот је био принуђен да напусти авион и скочи у бездан у коме је беснела олуја

ну, који је, ношен инерцијом, настављао да се пење и сваког часа могао да падне у ковитлац из кога више никад не бих могао да се избавим. Напољу је била температура око 55 степени испод нуле. Уколико ме притисак не убије имао сам сигурне изгледе да се смрзнем. Чинило ми се да су већ прошли читави сати а оно свега 30 секунди.

Дохватио сам две ручице које су служиле да преко главе и горњег дела тела намакнем прозиран заклон од јаког најлона да бих се заштитио од ваздушне струје приликом избицавања из авиона.

Притиснуо сам обарач експлозивног механизма и осетио страховити удар који ме је избацио напоље. Учинило ми се да сам ударио у непробојни ваздушни ѕид. Заштитни најлон био је растргнут а цело тело осећао сам као огромну рану која је почела да се залеђује.

Најстрашнији бол осећао сам у стомаку који се од унутрашњег притиска толико надувао да ми се чинило експлодирају као деци балон. За мање од 15 секунди стигао сам до облака и ту је почео да ми нестаје кисеоник.

Успео сам некако да дочекам маску са кисеоником која се клатила пред мојим лицем. Знао сам да треба слободно да падам све до 3000 метара када је падобран имао аутоматски да се отвори. Почео сам халапаљиво да гутам кисеоник из маске коју сам држао чврсто приљубљену уз лице.

Одједном сам се нашао у сред густих облака. Покушао сам да излучујем на којој се висини налазим. Искочио сам тачно у 18 часова а чинило ми се да падам већ више од пет минута. Дали сам заиста прошао висину од 3000 метара а падобран се није аутоматски отворио. Обузео ме је страх да се налазим на неколико стотина метара изнад земље и да ћу кроз облаке ударити о нешто. Хтео сам већ да по вучем ручицу а онда сам осетио да ме по целом телу удара град који се формирао од слеђених капи кише.

„Киша се леди на висинама од 3000 метара или више“ — тешио сам себе и настао слободно да падам. Ако се падобран отвори сувише рано — то је сигурна смрт од хладноће или због недостатка кисеоника чија је довод из флаше на леђима одједном престао.

Како се падобран још није отворио принео сам прстур чини за отварање, али нисам стигао да је повучем јер сам у том тренутку осетио снажан трај. Падобран се ипак аутоматски отворио — што је значило да се налазим на 3000 метара. Спуштајући се око 300 метара у минути тре било је да на земљу стигнем после десетак минута.

Сав срећан смакао сам маску са кисеоником која ми и иначе више није ничему служила и онда сам видео да су ми руке сасвим црвене а из ушју, носа и уста цури крв.

Цело тело ме је болело али сам био жив и оно најгоре је прошло. Само, грдио сам се преварио — спуштао сам се право у страховиту олују. Прво ме је ветар само љуљао а онда ме је јака струја топлог ваздуха понела опет нависше одакле сам се управо спустио. Учинило ми се да ми је цео стомак

остао доле, а онда ме други ваздушни талас баца опет на ниже.

Цела ова страхота, као у сну, имала је и друге савезнике — гомове, муње, град и кишу. Први удар грома који је зазвучао као заглашујућа експлозија и заслепљујућа светлост муње увукли су ми се у кости и осетио сам како се тресем целим телом. Да нисам на глави имао летачки шлем тутњава громава би ми пробила бубну опну.

Пре овога сам веровао да је муња дуга испрекидана црта. Али сада сам око себе ви део разне облике муња који се речима не могу описати. Када је била врло близу личила је на дебеле оштрице светлуцаво-плавих ножева који су претили да ме сасеку. При тој светлости унутрашњост облака је изгледала као да кључа.

Двадесет минута је већ прошло шест и требало је да сам читавих десет минута на земљи.

Цело ово време киша је тако падала да ми се чинило као да сам на дну неког базена. Морао сам да зауставим дах да не бих удахнуо воду, а да не бих ослепео од града држао сам очи чврсто затворене.

Најзад сам осетио да струјање ваздуха попушта и угле дао сам земљу. Прелетео сам на свега неколико метара изнад неког дрвећа и осетио удар о тло. Када сам се мало повратио погледао сам на сат: шест часова а четрдесет минута. Слуштање које је по свим правилима требало да траје нешто мало више од сет минута продужило се у пуних четрдесет. Био сам сав изубијан и изнурен, али жив.

ПРВИ НАШИ АВИЈАТИЧАРИ

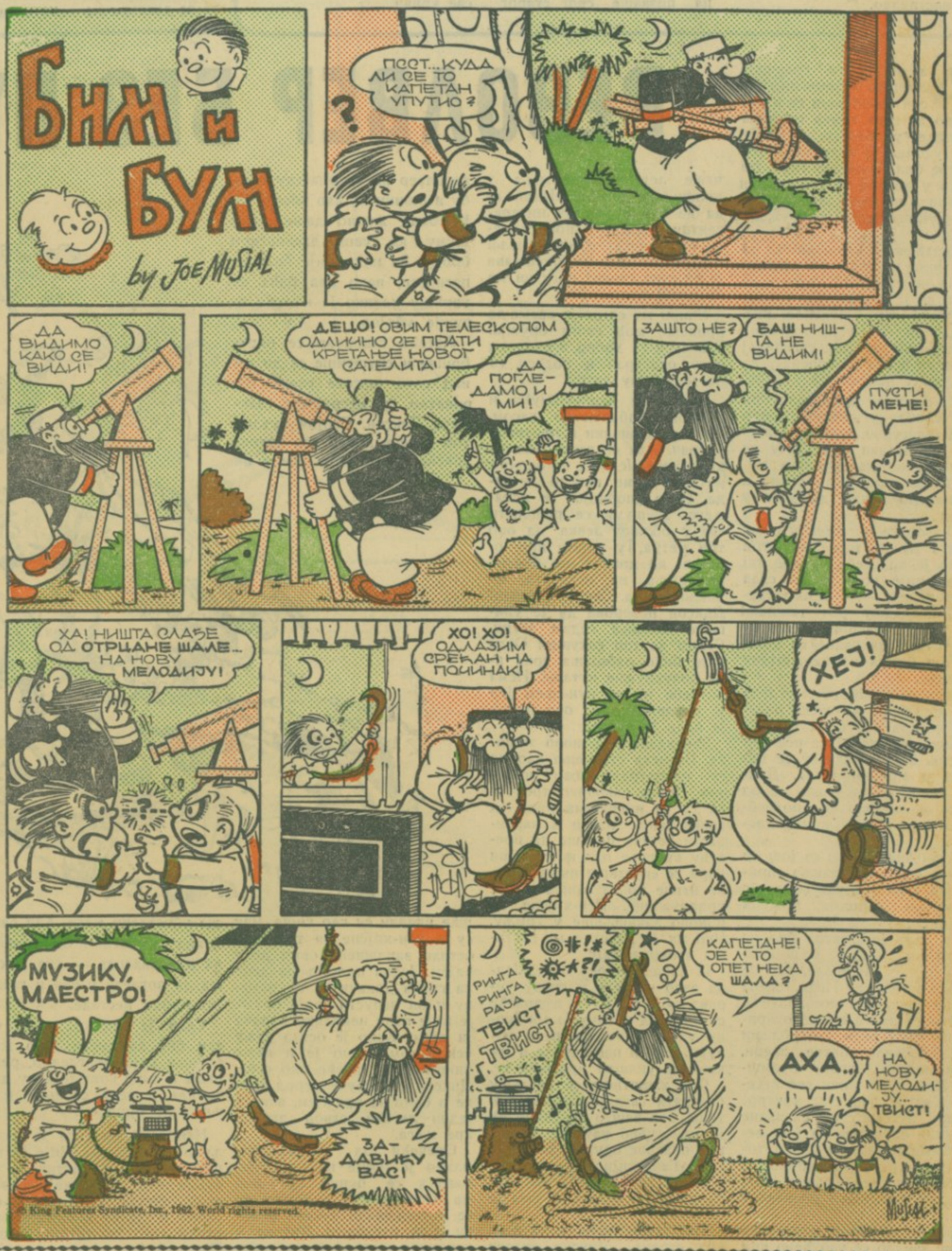
У почетку балканског рата (октобра 1912) српска војска није располагала авионима и зато је оба вештајна служба слабије функционисала.

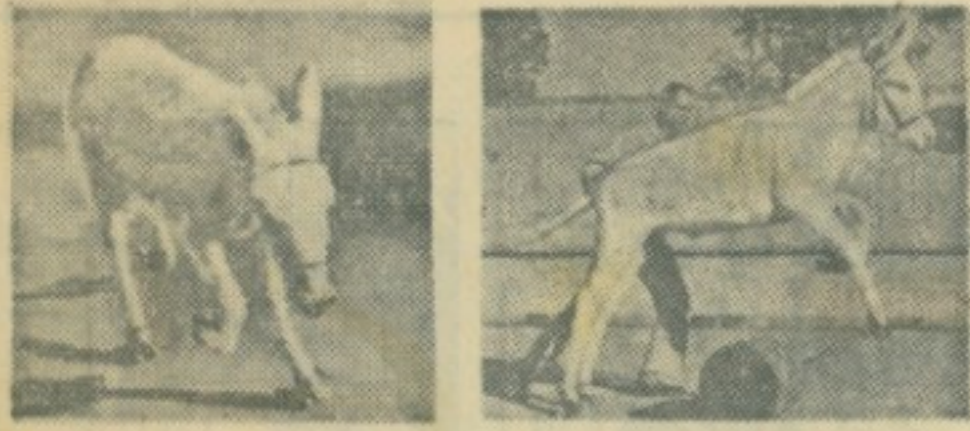
Коњица која је требало да врши такозвана насилна извиђања није била на висини свога задатка. По знато је да врховна команда, уочи кумановске битке, није имала много података о непријатељу. Није се знало да се Турци у масама крећу са Овчег поља у сусрет и да ће се главна битка развити на Зебрњаку.

Наши први авијатичари били су тада у Паризу на војном обучавању. Дописник париског „Журнала“ са српског фронта, забележио је да су се поручници Милош Илић, Југовић и Живковић, као и подофици Петровић и Новићи упутили на фронт са четири француска авијатичара: познатим асом Еми-

лом Ведрином и још тројицом других.

Из Париза су полетели преко Италије и задржали се у Бриндизију и Барију, али нису могли да прелете преко албанских и црногорских планина, па су се вратили у Анкону и одатле преко Ријеке стигли у Београд. Тада је већ било доцкан да крећу даље јер је и Битољ већ био пао. Наши авијатичари појавили су се на бојном пољу први пут тек при опсади Скадра (1913).

»ПИНКИ« НА РОЛШУАМА

Видели смо на ролшу ама младе, одрасле и старе, али је ретко ко могао замислити да ће се једног дана на њима возити и један магарац.

„Пинки“ је необичан магарац не само по томе што уме да се вози на ролшуама, већ и по томе што је љубичасто-беле боје. Његов сопственик Чнк Хувер, из Банинга у Калифорнији, научно је свог љу-

бимца да се вози на ролшуама, које је за њега специјално израдио, још када је имао свега четири месеца. Хувер је познат по томе што је имао и једног пса бернардинца који је такође могао да се успешно вози на ролшуама.

Сада „Пинки“ увеселава гледаоце својим успешним акробацијама, нарочито оном када на ролшуама прескаче преко бурета, као што се види и на једној од ових слика.

ЧУДАН ПОЗИВ...

Шта раде они који желе да прођу чамцем кроз узан канал а не могу да употребе весла? Тада долази до израза акција „гурање ногама“, као што се чини у сред-

њој Енглеској, где се веслачи, лежећи на леђима одупиру ногама о зидове канала и на тај начин лагано провлаче своје чамце и кроз најуже канале.

ПОГОДНЕ ЗА ЛЕД

Позната фирма гумних точкова Данлоп израдила је нови тип гума за лед које тако добро пријањају да једна кола снабдевана само са две овакве гуме могу да прођу по леду још друга двоја кола. Нове гуме садрже хиљаде специјалних челичних изокрштаних жица какве се употребљавају за покретне траке. Мада по површини сличне сомоту, оне су у исто време тврде као гвоздена четка.

ОПИТИ

Лавиринти који служе за те стирање животиња направљени су у повећаним размерама ради проучавања извесних промена код људи. Добровољци, изабрани међу студентима из Лос Анђелоса, замењују пацове. Са тракама на очима пролазе они кроз лавиринт управљајући се према шинама од пластике постављеним у висини појаса. Разлог за овај опит је измерити време потребно да се пређе тај пут.

СТАЊЕ САА...

Број становника на земљи је прешао 3.000.000. Јо и његов непрекидан пораст за 1,8% наставља се. Максимално повећање броја становника је у Централној Америци и Јужној Азији, а минимално у Северној и Западној Европи.

УСКА ВЕЗА

Проучавања која су недавно извршили амерички лекари у Лос Анђелосу показала су да постоји уска веза између дувана и двеју краних аномалија: ненормално повећања беланчевина и ишчезавања извесних хемијских честица из крви.

ДАВНА ВРЕМЕНА

Неретва се у давна времена уливала у море негде око Велалуке код западног Хвара. Трагови потопљене долине Неретве губе се у Неретљанском каналу између Хвара и Корчуле на дубини од 80 метара.

Јесће ли већ цирм да...

... највећи преисторијски кип нађен у Европи потиче са Кикладских острва и чува се у Народном музеју у Атини.

... прве бусоле којима су се служили поморци биле су обичне магнет-

ске игле које су слободно пливале по површини воде.

... добар говорник који може да изговори 150 речи у минути морао би 38 година да говори сваки дан по осам часова да би изговорио милијарду речи.

... у средњем веку бачвари су уживали знатан углед у готово свим земљама. За разлику од осталих занатлија они су, на пример, имали

права да у нарочито хитним случајевима раде и празницима што осталим занатлијама није било дозвољено.

... мали гориле развија се после рођења спорије него дете. Међутим, већ после прве године настаје промена и он почиње нагло да напредује тако да се до треће године потпуно развије.

... први меч помоћу телеграфа у историји шаха одржан је 1824. године између Лондона и

Единбурга, а преко телефонског кабла 1895. године између Лондона и Њујорка.

... пре 30 милиона година Гренланд и Шпицберг били су покривени непроходним шумама. То није чудо с обзиром да су полови тада имали други положај. Један се налазио негде у Африци, а други у Тихом океану, док је екватор прелазио преко Гренланда.

... први одеон намењен музичким приредбама саградио је Перикле у Атини. Овај одеон

имао је кров по угледу на шатор персијског цара Ксеркса.

... прва ботаничка башта у Америци основана је 1656. године. Иначе, прве ботаничке баште уопште настале су у Кини још 2800. године пре наше ере.

... капетан Никола Приморац (1840 — 1898) из Дубровника два пута је 1870. године препловио Атлантски океан у чамцу дугом 6 метара, широком 183 и дубоком 85 сантиметара да би доказао да способни по-

морци могу пловити преко океана и врло малим бродовима. Прва његова пловидба трајала је 78, а друга 37 дана.

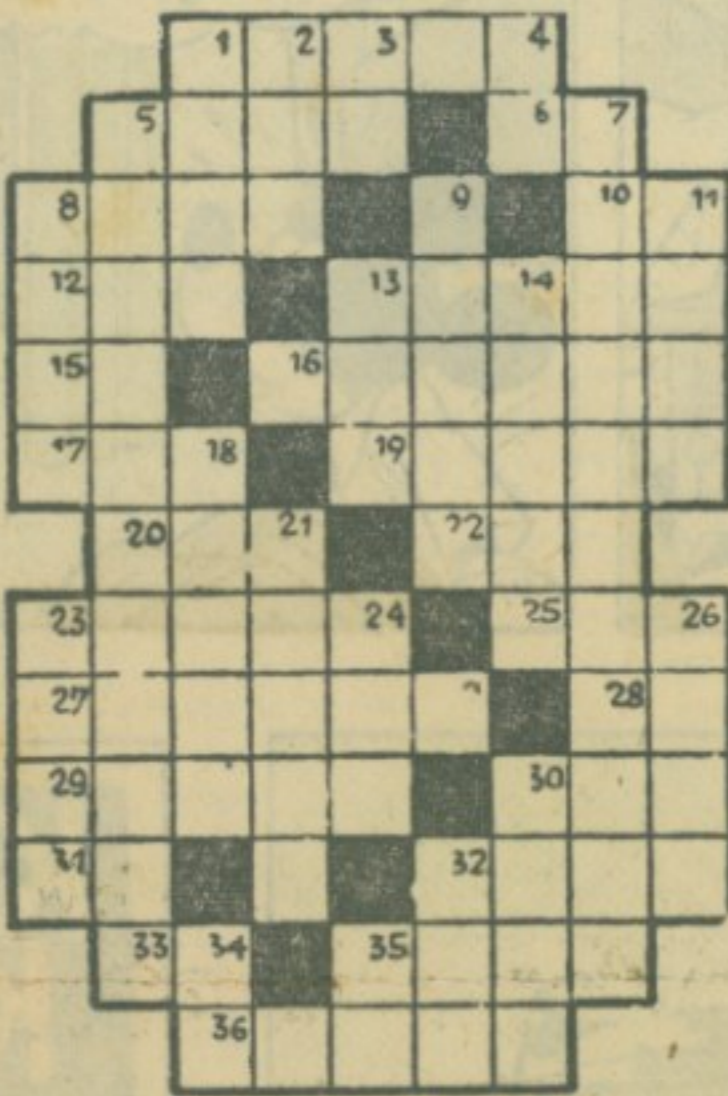
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) фискултура; 6) напруг, скица; 8) хемијски знак за радијум; 8) мање узвишење; 10) хемијски знак за антимон; 12) мочвара; 13) највећа артерија у организму; 15) ономатопеја лавеза; 16) град у Белгији; 17) морска риба; 19) река у Србији; 20) печат; 22) присвојна заменица; 23) грчко острво; 25) птица тркачица; 27) сировина за добијање боја; 28) хемијски знак за мазуријум; 29) врста песме; 30) град у Италији; 31) кост (лат.); 32) фарба; 33) свежа; 35) позорица; 36) краји књижевни састав.

Усправно: 1) фискултурна смотра; 2) острво на Јадрану; 3) лична заменица; 4) крајиница за музичку ознаку „тремоло“; 5) оданост; 7) наука о звездама; 8) близак робак; 9) летовалиште на Јадрану; 11) праисторички Пиринејског полуострва; 12) припадник оградника старих Словена; 14) камиш; 18) планина у Бугарској; 21) наша планина; 23) уже за хватање животиња; 24) нахраљен; 26) поема Г. Ковачића; 30) река у Француској; 32) камиција; 34) спев; 35) хемијски знак за бизмут.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) арсен; 6) Сковрајн; 8) УАР; 9) гем; 11) Фландрија; 14) ао; 15) оба; 16) ак; 17) „Нана“; 19) Их; 20) да; 21) ел;

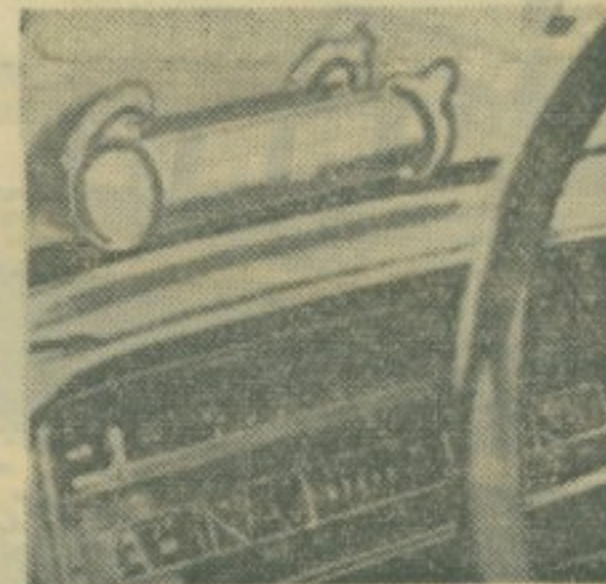

22) ба; 23) Плав; 25) ла; 26) Раб; 27) И(во) Т(ијаровић); 29) есперанто; 32) три; 33) еон; 34) ансамбл; 37) Диско.

Усправно: 1) Апра; 2) ро; 3) „Свадба“; 4) ер; 5) наги; 6) салон; 7) нејак; 8) Уфа; 10) мак; 12) нона; 13) ра; 18) ада; 19) ила; 21) Елба; 22) Васа; 23) Парнас; 24) Витол; 25) лет; 26) ре; 28) тон; 30) Пинд; 31) небо; 35) си; 36) М(ирослав) К(рлежа).

ДОБАР ВАЗДУХ И ПРИ ДУГОЈ ВОЈЊИ

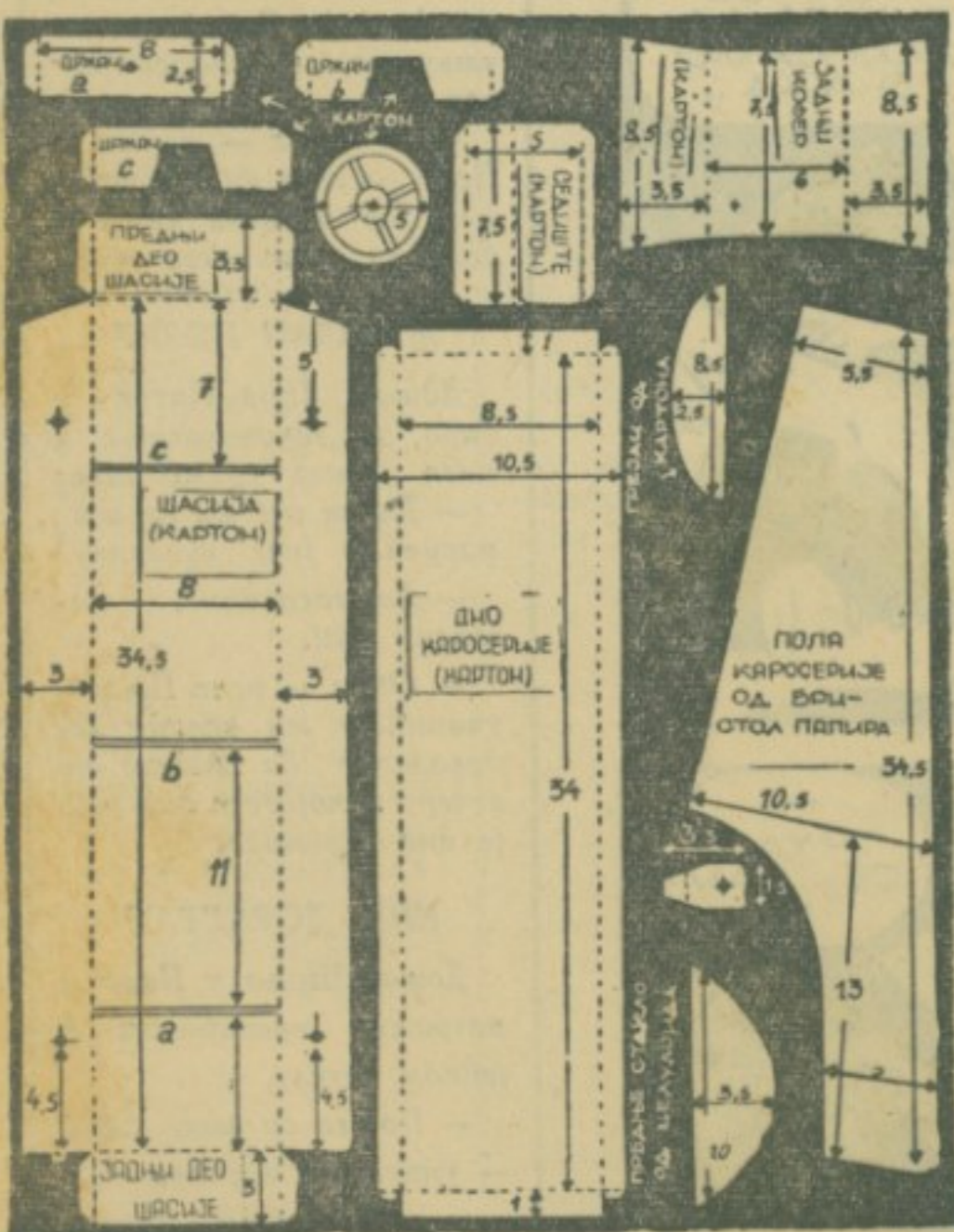
У затвореном аутомобилу је често загушљиво и услед тога возач брзо постаје уморан. Да би се то избегло употребљен је „усисивач ваздуха“, справа дуга око 15 сантиметара, која преко два канала причвршћена за спољну страну прозора усисава свеж ваздух. Оваква једна „патрона“ може да врши размену ваздуха пуних 1000 часова.

РИБЕ И ЕЛЕКТРОНИКА

Помоћу електронске машине, која није тежа од 3 кг, риболовци могу да открију скривене рибе. Ултразвучни галаси се одбијају од дна потока, реке или језера и када наиђу на јата риба, они то региструју на машини којом риболовац рукује. Поред тога машина неопрецизно даје податке о дубини воде и упознаје рибара да ли је дно песковито, стеновито или блатњаво.

НАПРАВИ САМ

ТРКАЧКИ АУТОМОБИЛ

Покушајте да направите овај мали тркачки аутомобил, којим ако сматрате да сте већ одрасли не морате се истражити, већ га поклоните млађем брату који ће му се свакико обрадовати. На нашем цртежу пол А др-

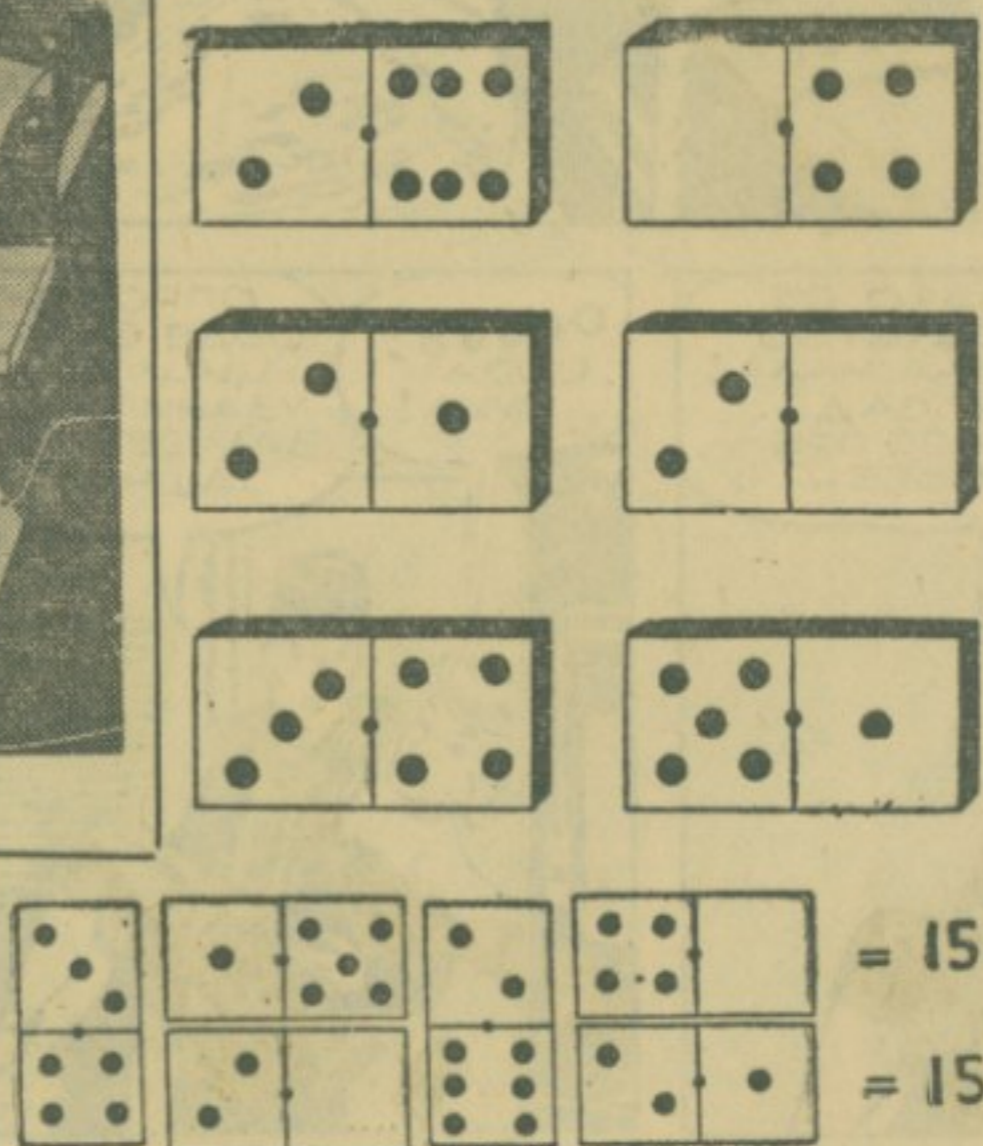
ли смо вам размере свих делова аутомобила. Наравно ако желите већи ви их сами пропорционално повећајте а пол В како изгледа кал почнете да га склапате. Читав аутомобил треба да направите од картона и брistol

папира, а точкове са пречником од 7,5 см можете начинити од више слојева картона или их скините од неког старог аутомобила. Осовине које држе точкове и волан начините од алуминијумске цевице.

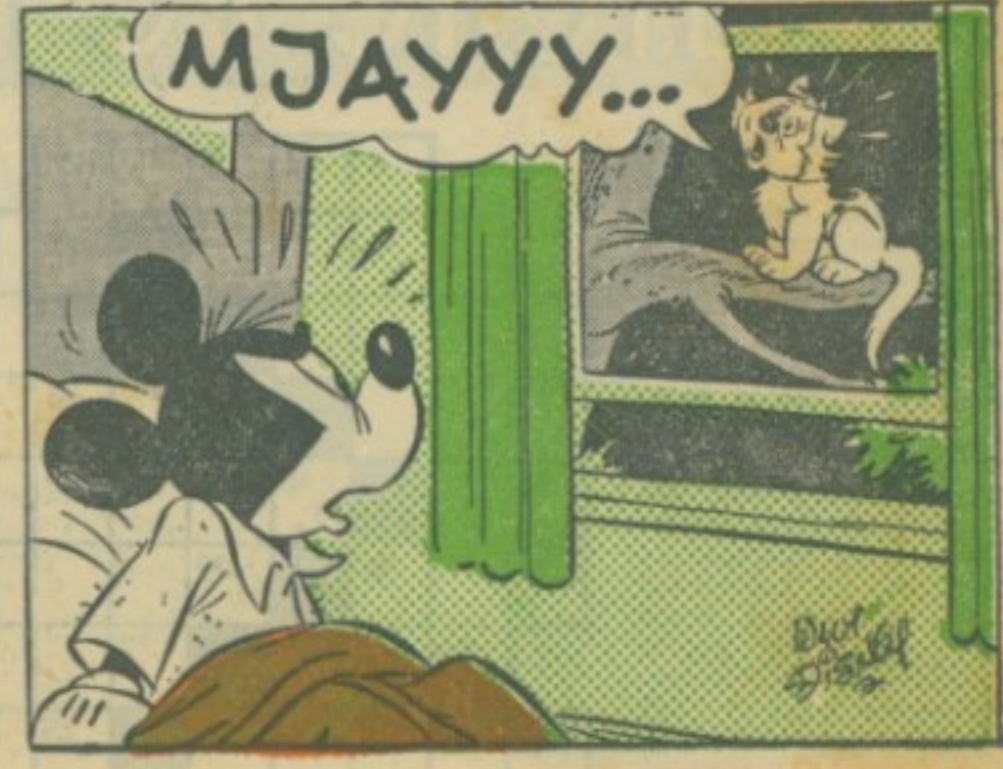
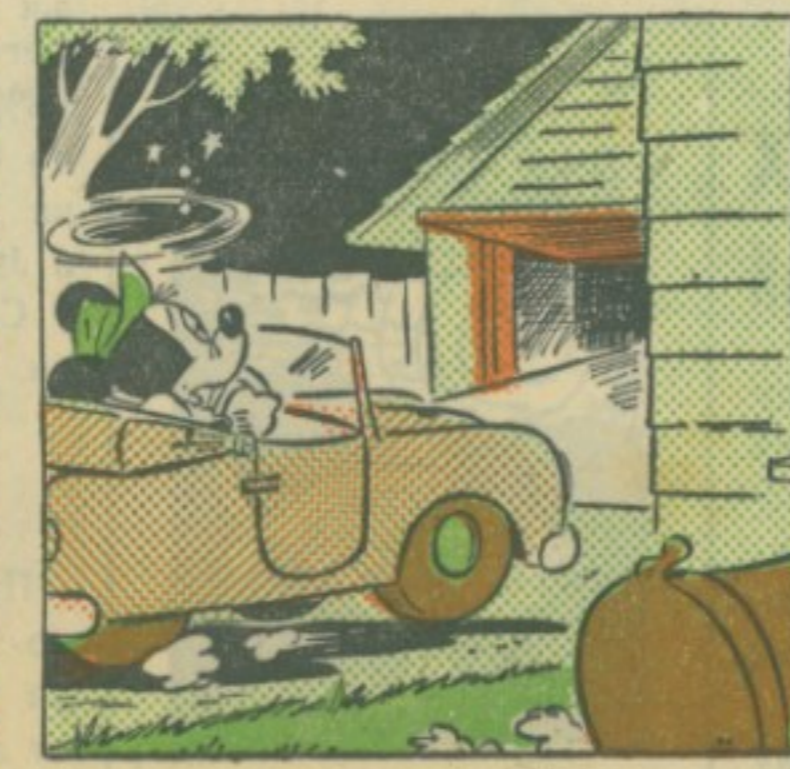
МАЛО ЗАБАВЕ

Да бисте се одморили после школског рада забавите се ређањем домина, али тако да кад стоје у само два реда, добијете у сваком реду збир 15.

Уколико немате стрљена или времена решење вам дајемо ми.

МИКИ
by WALT DISNEY

ДОДВИГО

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

БОЉИ ОД ЊЕГА

Шиља се стално хвалио својим ловачким трофејима. Једног дана кад му дође у посету Пера Ждера он онет ноће причу показујући кожу медведа на поду:

— Знаш, догодило се то на Алпаци. Био је у нитану мој или његов живот.

— Добро је — прихвати Пера — што си ти победио. Јер медвеђа кожа је боља за тених него твоја.

ЉУБАЗАН ПОЗИВ

Дошао Паја Патак у биро за запошљавање и пита једног службеника: — Да ли сте ми ви препоручили јуче куварицу? — Да, господине, — одговори овај.

— Онда — рече Паја — учиниште ми велико задовољство да дођете на вечеру и поједете оно што је она спремила.

НИЈЕ ДОРАСТАО

Дошао Шиља у Париз и потражио преноћиште у једном хотелу.

— Пошто су ваше собе? — упитао је портира.

— На првом спрату 2.500 франака, на другом 2.000, на трећем 1.500, а на четвртм 1.000

— Хвала — рече он — ваш хотел није за мене довољно висок.